

Oplegvel Collegebesluit

Onderwerp

Vaststelling subsidie 2009 Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem

Portefeuille P. Heiliegers
Auteur Dhr. P. Vlegels/ Mw. B. de Bruyne
Telefoon 5113458/ 5113487 E-mail: vlegels@haarlem.nl / b.de.bruyne@haarlem.nl
STZ/EC Reg.nr. 2010/186047
GEEN bijlagen kopiëren
B & W-vergadering van 24 augustus 2010

DOEL: Besluiten

Het college is op grond van de Algemene Subsidieverordening bevoegd tot het vaststellen van subsidies.

B&W

1. Het college besluit de subsidie voor 2009 voor de Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem vast te stellen op € 2.398.799,-
2. Het college besluit de rente 2009 van het aankoop- en restauratiefonds (€ 19.231,-) toe te wijzen aan de gemeente Haarlem
3. Het besluit heeft geen financiële consequenties
4. De betrokkenen ontvangen daags na besluitvorming informatie over dit besluit
5. Het besluit van het college wordt ter informatie gestuurd aan de commissie Ontwikkeling

Collegebesluit

Onderwerp: Vaststelling subsidie 2009 Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem

Reg. Nummer: 2010/186047

1. Inleiding

De Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem heeft voor 2009 een subsidie ad € 2.398.799,- van de gemeente Haarlem ontvangen. Conform de richtlijnen van de Algemene subsidieverordening van de gemeente Haarlem dient deze subsidie 2009 te worden vastgesteld. De stichting heeft 2009 afgesloten met een positief resultaat en dit toegevoegd aan het eigen vermogen.

In het jaarverslag 2009 legt de stichting verantwoording af over de gerealiseerde prestaties gedurende dit kalenderjaar.

Het jaar 2009 betekende het eerste jaar als stichting voor het verzelfstandigde Frans Hals Museum. Het was een zeer succesvol jaar voor het museum. De opgerichte Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem maakte een goede start met veel bezoekers voor de beide locaties van het museum, het binnenhalen van diverse (nieuwe) sponsors en een verbeterde algehele bedrijfsvoering met grip op het financiële beheer. Doelstelling van de organisatie is: het registreren, bewaren, conserveren, verrijken, documenteren, publiceren, onderzoeken, presenteren en vervreemden van kunstwerken op het gebied van beeldende kunst.

2. Besluitpunten college

1. Het college besluit de subsidie voor 2009 voor de Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem vast te stellen op € 2.398.799,-
2. Het college besluit de rente 2009 van het aankoop- en restauratiefonds (€ 19.231,-) toe te wijzen aan de gemeente Haarlem
3. Het besluit heeft geen financiële consequenties
4. De betrokkenen ontvangen daags na besluitvorming informatie over dit besluit
5. Het besluit van het college wordt ter informatie gestuurd aan de commissie Ontwikkeling

3. Beoogd resultaat

Vaststelling van het in 2009 verleende subsidie aan de Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem.

4. Argumenten

De prestaties van de Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem zijn zowel inhoudelijk als financieel conform de voorwaarden uit de subsidiebeschikking 2009. De subsidie over 2009 kan rechtmatig worden vastgesteld.

De stichting heeft voldaan aan de beleidsafspraken 2009, zoals met de gemeente Haarlem overeengekomen. Er zijn zelfs twee grote Oude Kunst-tentoonstellingen georganiseerd en vele andere tentoonstellingen en activiteiten. Het museum wist met de tijdelijke exposities veelvuldig de landelijke media te halen. De positieve publiciteit leverde aanmerkelijk meer publieke belangstelling voor de beide locaties op. In 2009 is er extra geïnvesteerd in de opzet van nieuwe websites. Deze kosten zijn gedekt uit extra inkomsten.

Het Frans Hals Museum ontving in 2009 in totaal 131.438 bezoekers (minimum volgens de beleidsafspraken is 115.000). Op de locatie aan het Groot Heiligland 62 kwamen 104.423 bezoekers. De Hallen Haarlem op de Grote Markt 16-18 ontvingen 27.015 bezoekers.

Op het terrein van de cultuureducatie is het Frans Hals Museum van oudsher bijzonder actief. Voor rondwandelingen, speciale workshops, individuele opdrachten, schoolbezoeken en cursusaanbod wisten vele duizenden de weg naar het museum te vinden. Daarnaast zijn er in totaal 233 rondleidingen door het museum georganiseerd en bezochten 190 groepen het museum met een eigen rondleider. Vermeldenswaard is het aantal van 41 groepen kleuters (groep 1 en 2) dat voor het project 'Wie wat bewaart, heeft wat' het museum bezocht.

Het museumcafé is verbouwd o.a. dankzij bijdragen van de gemeente Haarlem en de Vereniging van Vrienden van het Frans Hals Museum.

Er zijn diverse aankopen gedaan t.b.v. de collectie. Door de aanvullende sponsorbijdragen (o.a. BankGiro Loterij en Mondriaan Stichting) werd hiervoor meer uitgegeven dan begroot.

Jaarrekening 2009

De Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem heeft een positief resultaat over 2009 van € 499.513,-. Voor het grootste deel bestaat dit uit eenmalige posten. De stichting heeft verschillende bestemmingen voor dit resultaat: een deel voor het jubileumjaar 2013 (100 jaar Frans Hals Museum), een toevoeging aan de egaliseringsreserve afschrijvingen en een deel is toegevoegd aan de algemene reserve. Het eigen vermogen van de stichting bedraagt per ultimo 2009 € 984.653,-. Het aan de stichting overgedragen Aankoop- en restauratiefonds is dankzij een omvangrijk legaat en de ontvangen rente in 2009 toegenomen tot € 1.425.944,-.

De maximale hoogte van het door de Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem aan te houden eigen vermogen wordt meegenomen in het kader van de discussie over het gemeentelijk toezicht op verbonden partijen, inclusief instellingen die meer dan € 500.000,- subsidie van de gemeente Haarlem ontvangen.

Ombuigingen gemeente Haarlem

De gemeente Haarlem dient € 35 mln te bezuinigen, oplopend vanaf 2011 tot een structureel bedrag vanaf 2018. Voor de gemeentelijke subsidies komt het op een te bezuinigen bedrag van ruim € 8,5 mln. In de verzelfstandigingsovereenkomst is bepaald dat de Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem tot en met 2012 een gegarandeerd subsidie van de gemeente Haarlem ontvangt.

De stichting zal actief meedenken over hoe het Frans Hals Museum een bijdrage kan leveren aan de bezuinigingsoperatie waar de gemeente Haarlem voor staat. Zo werkt zij een voorstel uit over de toekomst van De Hallen Haarlem.

Rente aankoop- en restauratiefonds

Bij de verzelfstandiging is het aankoop- en restauratiefonds overgedragen aan de stichting. Ieder jaar moet er een besluit worden genomen over de toewijzing van de rente van dit fonds.

De rente van het aankoop- en restauratiefonds bedraagt over 2009 € 19.231,-. Gelet op de moeilijke financiële tijden waarin de gemeente verkeert, besluit het college dit rentebedrag toe te wijzen aan de gemeente Haarlem. Het bedrag zal terugvloeien in de algemene reserve van de gemeente.

Accountantsverklaring

RSM Niehe Lancée Accountants hebben een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven op 29 april 2010 waaruit blijkt dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen en voldoet aan de eisen van de financiële rechtmatigheid.

5. Kanttekeningen

Het is gewenst dat de stichting een paragraaf weerstandsvermogen of risicoparagraaf in de jaarrekening opneemt.

6. Uitvoering

-

7. Bijlagen

Jaarverslag en jaarrekening 2009 Stichting Frans Hals Museum | De Hallen
Haarlem

Het college van burgemeester en wethouders

de secretaris

de burgemeester

FRANS HALS MUSEUM | DE HALLEN HAARLEM

Postbus 3365 NL - 2001 DJ Haarlem

t +31 (0)23 511 57 75

f +31 (0)23 511 57 76

College van Burgemeester &
Wethouders
Gemeente Haarlem
Postbus 511
2003 PB HAARLEM

onderwerp	datum	uw kenmerk	ons kenmerk
jaarverslag en jaarrekening 2009	28 april 2010	---	10069

Geachte College,

Hierbij bied ik u het eerste jaarverslag 2009 en de rekening van baten en lasten 2009 van onze Stichting aan. Zowel inhoudelijk als financieel mag ik spreken van een geslaagde start van onze Stichting. Ik verwijs u hierbij gaarne naar de bijgevoegde verslagen.

De jaarrekening is voorzien van een goedkeurende verklaring van onze accountant. In de jaarrekening zitten nog twee posten waar nog geen duidelijk over bestaat. Het betreft de bijdrage van de gemeente Haarlem in de huur en het huurdersonderhoud van het Groot Heiligland en de Grote Markt. Het uitblijven van een beslissing van uw kant op dit gebied vind ik teleurstellend. Dit klemt des te meer omdat de betreffende huurcontracten al enige maanden een formele status hebben.

Ik zou het zeer op prijs stellen als u ons op korte termijn duidelijkheid kunt geven. Een definitief inzicht in de hoogte van uw bijdragen is voor onze bedrijfsvoering van wezenlijk belang..

In de rekening van baten en lasten is nog een bedrag van € 19.231 opgenomen, zijnde de rente van het aankoop- en restauratiefonds. Hierbij vraag ik uw toestemming om deze opbrengst aan het genoemde fonds te mogen toevoegen.

Met vriendelijke groet,

Karel Schampers
directeur

RSM Niehe Lancée

STRIKT VERTROUWELIJK
Stichting Frans Hals Museum | de Hallen Haarlem
T.a.v. de heer K.J.J. Schampers
Postbus 3365
2001 DJ HAARLEM

RSM Niehe Lancée Accountants N.V.
Diakenhuisweg 11, Postbus 5037, 2000 CA Haarlem
T 023 - 530 04 00, F 023 - 536 75 74
E haarlem@rsmniehelancee.nl

29 april 2010
JvdH/nh/60632/149147

Betreft: definitief financieel jaarverslag 2009

Geachte heer Schampers,

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat de hiernavolgende accountantsverklaring wordt opgenomen in de bij het financieel jaarverslag behorende "Overige gegevens". Dit financieel jaarverslag dient te worden uitgebracht overeenkomstig het aan ons voorgelegde financieel jaarverslag waarvan een gewaarmerkt exemplaar is bijgevoegd.

*Aan het bestuur van Stichting Frans Hals Museum | de Hallen Haarlem

ACCOUNTANTSVERKLARING

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2009, zoals opgenomen op pagina 10 tot en met 20 van het door ons gewaarmerkte financieel jaarverslag van

Stichting Frans Hals Museum | de Hallen Haarlem te Haarlem

bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de exploitatierekening over 2009 met de toelichting gecontroleerd. Op de jaarrekening 2008 is geen zelfstandige accountantscontrole toegepast. Derhalve zijn de in de exploitatierekening ter vergelijking opgenomen bedragen niet gecontroleerd.

RSM Niehe Lancée is lid van RSM International, een wereldwijd samenwerkingsverband van onafhankelijke accountants en financieel juridische advieskantoren.

Op alle opdrachten zijn onze algemene voorwaarden van toepassing die op verzoek kosteloos worden toegezonden.

RSM Niehe Lancée Accountants N.V. is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam onder nummer 34255759.
Kantoren in: Alkmaar, Amsterdam en Haarlem.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het exploitatieresultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en exploitatieresultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en exploitatieresultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Frans Hals | de Hallen Haarlem per 31 december 2009 en van het exploitatieresultaat over 2009 in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2009 voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de bepalingen zoals opgenomen in de Algemene Subsidieverordening van de gemeente Haarlem.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Verder melden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Haarlem, 29 april 2010

RSM Niehe Lancée Accountants N.V.

w.g. R.A. Kleine RV CRAd
Registeraccountant*

Wij zenden u onze accountantsverklaring in vijftienvoud.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat het afschrift van onze accountantsverklaring openbaar wordt gemaakt, mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de bestuurvergadering. Openbaarmaking van de accountantsverklaring is slechts toegestaan tezamen met deze jaarrekening.

Indien u de jaarstukken en de verklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarrekening goed is afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarrekening in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

Een exemplaar van de jaarstukken dient te worden ondertekend door de leden van de directie en door de leden van de Raad van Toezicht. Deze jaarstukken dienen te worden vastgesteld in een algemene bestuursvergadering en de vaststelling dient te worden genotuleerd.

Wij verzoeken u om tevens een exemplaar van de jaarstukken te ondertekenen ten behoeve van ons controle-dossier en deze aan ons te retourneren. Gemakshalve hebben wij hiervoor een gefrankeerde retourenvelop bijgevoegd.

Overigens wijzen wij erop dat, indien tot de bestuursvergadering omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarstukken noodzakelijk maken, een dergelijke aanpassing nog vóór de bestuursvergadering moet worden gemaakt. Uiteraard vervalt in die situatie onze bovengenoemde toestemming.

Met vriendelijke groet,

RSM Niehe Lancée Accountants N.V.

R.A. Kleine RV CRAd
Registeraccountant

M.C. Nuis
Registeraccountant

FINANCIEEL JAARVERSLAG

2009

STICHTING

FRANS HALS MUSEUM |

DE HALLEN HAARLEM

Inhoudsopgave:	pagina:
Bestuurverslag	1
Jaarrekening	
Balans	10
Exploitatierkening	12
Grondslagen van financiële verslaglegging	13
Toelichting op de balans	14
Toelichting op de exploitatierkening	17
Overzichten	
Besteding middelen BankGiro Loterij	21
Overige gegevens	
Accountantsverklaring	22

BESTUURSVERSLAG

Inleiding

De directie en de Raad van Toezicht van de Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem bieden u hierbij het financieel jaarverslag over 2009 aan. De stichting is op 28 mei 2008 door de gemeente Haarlem opgericht. De oprichting van de stichting was een gevolg van het beleid van de gemeente om een aantal activiteiten meer op afstand te zetten. In dat kader heeft de stichting de activiteiten van het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem overgenomen. Hiertoe is op 18 december 2008 een verzelfstandigingsovereenkomst gesloten. Formeel zijn de activiteiten per 1 januari 2009 overgenomen. De nu voorliggende jaarrekening is daarom de eerste van de stichting.

Doel

De Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem heeft ten doel het registreren, bewaren, conserveren, verrijken, documenteren, publiceren, onderzoeken, presenteren en vervreemden van kunstwerken op het gebied van beeldende kunst. De stichting is statutair gevestigd aan het Groot Heiligland 62 te Haarlem.

Samenstelling Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht had in 2009 de volgende samenstelling:

Dhr. J.L. Brentjens (voorzitter)

Dhr. H. Marseille

Mw. A.P.H.M. Hovius

Dhr. J.M. de Jong

Mw. M.J. Oudeman (afgetreden per oktober 2009)

In de loop van 2010 zijn nog de volgende personen benoemd:

Mw. M. Bax

Mw. T.S.M. van Schie

Verslagjaar

Algemeen

Het verslagjaar 2009 is het eerste jaar van de organisatie als zelfstandige stichting. Dit eerste jaar kon in veel opzichten succesvol worden afgesloten. Zowel in financiële zin als wat betreft het aantal bezoekers werd de doelstelling ruim gehaald. Verder kan worden geconstateerd dat door de verzelfstandiging de slagkracht van de organisatie is toegenomen.

Bezoekcijfers

Het museum is in 2009 door 104.272 mensen bezocht. Voor de Hallen kwam dit aantal uit op 26.800. Hiermee komt het totale aantal bezoekers voor 2009 uit op 131.072, tegen een verwachting van 101.500. Dit hogere aantal heeft bijgedragen aan de positieve start van de stichting.

Tentoonstellingen

In 2009 liepen er in het Frans Hals Museum naast de presentatie van de vaste collectie een drietal tijdelijke tentoonstellingen:

- *De Gouden Eeuw begint in Haarlem* (tot 1 februari 2009)
- *Rembrandt, een jongensdroom* (14 februari t/m 28 juni 2009)
- *Judith Leijster* (vanaf 19 december 2009)

In de Hallen zijn in 2009 diverse tentoonstellingen georganiseerd op het gebied van de moderne en hedendaagse kunst. Hierbij trok de tentoonstelling *Groots en meeslepend* de meeste bezoekers.

Resultaat 2009

Het jaar 2009 kon worden afgesloten met een positief exploitatieresultaat van ruim € 499.000,-. De hoogte van dit resultaat wordt vooral bepaald door de bijdragen van in totaal € 343.000,- in de verbouwing van het museumcafé.

Rekening houdend met deze bijzondere post resteert er derhalve een bedrijfsresultaat over 2009 van ongeveer € 156.000,-. Van dit resultaat is € 6.705,- toegevoegd aan de algemene reserve. Een bedrag van € 150.000,- is aangewend om een bestemmingsreserve te vormen ten behoeve van de in 2013 geplande grote Frans Hals tentoonstelling. Deze tentoonstelling zal, ook in financiële zin, een flink beroep doen op de stichting. Aangezien vooral door meevallende sponsorresultaten in 2009 vrijwel geen beroep behoefde te worden gedaan op het eigen tentoonstellingsbudget lag het voor de hand om dit voordeel te reserveren. Hiermee kan de eigen verantwoordelijkheid van de stichting in het Frans Hals jaar 2013 beter worden vormgegeven.

Baten

De opbrengsten uit entreegelden liggen duidelijk boven de begroting. Voor een deel heeft dit te maken met een andere manier van het presenteren van de cijfers. Tot 2009 werden zo de extra inkomsten als gevolg van een opslag op de entreprijs direct ten gunste van de tentoonstelling geboekt. Vanaf 2009 wordt deze extra opbrengst ad € 150.000,- als entreegeld verantwoord. Tegenover deze extra opbrengst staan ook extra lasten bij de betreffende tentoonstelling. Daarnaast zijn de entreegelden nog positief beïnvloed door een extra uitkering van de Stichting Museumkaart van € 75.000,- over het jaar 2008.

Het sponsorresultaat over 2009 is gunstig te noemen. De bijdrage van de BankGiro Loterij is aangewend om diverse extra uitgaven op het gebied van aankopen en restauratie te kunnen bekostigen. Deze instelling heeft voor een periode van vijf jaar een bijdrage van € 200.000,- per jaar in het vooruitzicht gesteld en draagt zo belangrijk bij aan het uitbreiden en instandhouden van de collectie van het museum.

Ten behoeve van de verbouwing van het museumcafé zijn in 2009 diverse bijdragen ontvangen. Deze zijn niet direct in mindering gebracht op de investering, maar toegevoegd aan egaliseringsreserve afschrijvingen. De komende jaren worden deze bijdragen dan gelijk met de afschrijvingen ten gunste van de exploitatie gebracht.

Eind 2009 heeft de stichting een belangrijk legaat ontvangen uit de erfenis van de heer J-P. de Man. Het ontvangen legaat van ruim € 538.000, is, ten behoeve van aankopen, aan een apart fonds toegevoegd.

Een belangrijk deel van de baten van de stichting bestaat uit/wordt gevormd door de jaarlijkse subsidie van de gemeente Haarlem. Naast deze bijdrage heeft de gemeente in 2009 nog bijgedragen in diverse verbouwkosten. Teleurstellend is dat de bijdragen in de huur en het bijkomende huurdersonderhoud nog niet definitief door het college zijn vastgesteld waardoor in deze jaarrekening nog is gewerkt met de beschikbare, informatie van de gemeente Haarlem. Op basis van deze informatie kan nu al worden vastgesteld dat de spreiding van de onderhoudskosten over de diverse jaren nog nader onderzoek vergt. Dit onderzoek zal de komende maanden plaatsvinden.

Lasten

De overschrijding op de salarislasten kan voor een deel worden toegeschreven aan diverse personeelsuitbreidingen. Deze uitbreidingen hebben betrekking op het intensiveren van de restauratiewerkzaamheden. De sponsorbijdrage van de BankGiro Loterij is ondermeer voor dit soort activiteiten bestemd.

Een indirect gevolg van de verzelfstandiging is een meer strikte toepassing van de waardering van verplichtingen. Hierdoor zijn de salarislasten in 2009 eenmalig nadelig beïnvloed met ruim € 40.000,-. Het betreft hier de verplichting voor de opgebouwde aanspraken voor jubileumuitkeringen ultimo 2009.

De aanzienlijke overschrijding op de huisvestingskosten kan worden toegeschreven aan in eerste instantie niet gebudgetteerde uitgaven voor huur en huurdersonderhoud. Bij het opstellen van de begroting 2009 was er vanuit de gemeente geen inzicht in deze kosten. Het huurbedrag is inmiddels bekend en is geformaliseerd via een huurcontract. Het budget voor huurdersonderhoud is nog niet bekend. Deze hogere huisvestingskosten hebben geen negatief effect op het resultaat. Hier staat een extra bijdrage van de gemeente Haarlem tegenover.

Dankzij de sponsorbijdrage van de BankGiro Loterij en een bijdrage van de Mondriaan Stichting kon er in 2009 meer aan aankopen worden besteed dan begroot.

In 2009 heeft de Stichting extra aandacht besteed aan de vernieuwing van de websites van het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem. In het kader van de publiciteit zijn hierdoor in 2009 extra kosten gemaakt.

De aanzienlijk hogere kosten voor tentoonstellingen houdt verband met de wijze van verantwoorden. In de begroting is het eigen budget opgenomen, terwijl in de jaarrekening de totale lasten worden opgenomen. Tegenover deze hogere lasten staan dan weer hogere bijdrage welke zijn verantwoord onder de inkomsten.

Mutaties in het eigen vermogen

Bij de start van onze Stichting heeft de gemeente Haarlem de bedrijfsgebonden activa aan ons overgedragen voor € 1,-. Omdat deze activa nog een waarde vertegenwoordigt, heeft waardering in de beginbalans plaatsgevonden tegen de oorspronkelijke boekwaarde (ruim € 480.000) bij overdracht. Aan de passivakant van de balans is als gevolg van deze handelswijze de 'egalisereserve afschrijvingen' gevormd. De jaarlijks afschrijvingen van deze activa worden ten laste van de exploitatie gebracht, maar bij de resultaatverdeling gecompenseerd door eenzelfde vrijval van de genoemde egalisereserve. Het betreffende bedrag wordt toegevoegd aan de algemene reserve. Op deze wijze is over 2009 een bedrag

van ruim € 103.000 aan de 'egalisereserve afschrijvingen' onttrokken en toegevoegd aan de algemene reserve.

De opbouw van de egalisereserve afschrijvingen is voor een belangrijk deel gerealiseerd uit de ten behoeve van de verbouwing van het museumcafé 2009 ontvangen bijdragen. Deze zijn toegevoegd aan de egalisereserve en zullen de komende jaren worden aangewend ter dekking van de extra afschrijvingslasten op deze verbouwingkosten.

Het goede resultaat in 2009 op de tentoonstellingen heeft de Stichting in staat gesteld een bestemmingsreserve te vormen voor de in 2013 geplande Frans Hals tentoonstelling.

Toekomstverwachtingen

Voor 2010 kon een sluitende begroting worden gepresenteerd. Het geraamde aantal bezoekers voor dat jaar bedraagt 104.500. De onderstaande begroting is in september 2009 vastgesteld op basis van de toen beschikbare informatie. Op dat moment was nog onbekend welke bijdrage voor huur en huurderonderhoud kon worden gehanteerd met hieraan gekoppeld de bijbehorende kostenramingen. Ten opzichte van voorgaande jaren is de programmering in het museum minder ambitieus. De hierdoor ontstane ruimte wordt mede aangewend voor de sanering en de verbouwing van de depotruimtes in de zolders van het museum.

Deze omvangrijke operatie loopt vooruit op de in gebruik name van nieuwe depotruimte in de loop van 2011. In het dossier depotruimte zijn de afgelopen maanden belangrijke vorderingen gemaakt, resulterend in het tekenen van een intentieovereenkomst.

Hiermee is op de korte termijn een aanzienlijk betere opslag van de kunstwerken verzekerd. De kosten van de huur van de ruimtes zullen volledig worden gedekt door een extra subsidie van de gemeente Haarlem.

	Begroting 2010 (* € 1.000)
BATEN	
Directe opbrengsten	951
Subsidie gemeente Haarlem	2.388
Overige bijdragen	52
Totale baten	3.391
LASTEN	
Personeelslasten	1.973-
Afschrijvingen	106-
Huisvestingskosten	139-
Aankopen	100-
Publiekszaken	115-
Museale zaken	94-
Tentoonstellingen	456-
Algemeen beheer	431-
Totale lasten	3.414-
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	23-
Rentebaten/lasten	17
Mutatie aankoopfonds	<u>17-</u>
Exploitatieresultaat	<u>23-</u>

Overige onderwerpen

Personeelszaken

Per balansdatum kende de Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem een formatie van 34,66 fte (42 medewerkers). Een aantal van 40 medewerkers is in dienst van de Stichting, een tweetal medewerkers is gedetacheerd vanuit de gemeente Haarlem.

Beleggingsbeleid

De Stichting hanteert een risicomijdend beleggingsbeleid. De niet direct noodzakelijke liquide middelen worden voor een korte periode vastgelegd en zijn veelal direct of vrij direct beschikbaar. In de loop van 2010 zal dit beleid nog nader worden vormgegeven door het vaststellen van een beleggingsstatuut.

Met de huidige rentestand wordt met een risicomijdend beleid geen hoge opbrengsten worden gerealiseerd. Het rendement voor 2009 komt uit op ruim 2%.

Code Cultural Governance

Binnen de Stichting worden de regels voor *Good Governance* nageleefd. De komende jaren wordt gestreefd naar een integrale toepassing van de regels. Binnen de Stichting wordt het Raad van Toezicht-model toegepast, waarbij het bestuurlijke proces in handen is van de directeur. Het toezichthoudende proces is in handen van de Raad van Toezicht.

Aldus goedgekeurd d.d. 23 april 2010

Dhr. J.L. Brentjens, voorzitter

Dhr. J.M. de Jong

Dhr. H. Marseille

Mw. A.P.H.M. Hovius

Aldus vastgesteld d.d. 23 april 2010

K. Schampers, directeur

JAARREKENING 2009

Balans per 31 december 2009
(in euro's; na verwerking resultaat)

	31 december 2009	1 januari 2009 *)
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Machines, apparatuur en installaties	815.890	410.604
Overige activa	<u>93.603</u>	<u>117.354</u>
	909.493	527.958
Vorraden		
Vorraad catalogi en museumkaarten	<u>46.069</u>	-
	46.069	-
Vlottende activa		
Vorderingen		
Debiteuren	412.541	2.347.050
Belastingen en premies	103.917	-
Overlopende activa	<u>134.825</u>	<u>23.539</u>
	651.283	2.370.589
Liquide middelen		
Totaal liquide middelen	<u>3.219.889</u>	<u>5.043</u>
	3.219.889	5.043
Totaal activa	<u><u>4.826.734</u></u>	<u><u>2.903.590</u></u>

*) De Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem is per 1 januari 2009 met haar activiteiten gestart. In dit geval is derhalve de beginbalans per 1 januari 2009 opgenomen

Balans per 31 december 2009
(in euro's; na verwerking resultaat)

	31 december 2009	1 januari 2009 *)
Eigen Vermogen		
Algemene reserve	113.915	4.200
Egalisatiereserve afschrijvingen	720.738	480.940
Bestemmingsreserve Frans Hals	150.000	-
	<u>984.653</u>	<u>485.140</u>
Aankoopfondsen		
Fonds de Man	538.522	-
Aankoop- en restauratiefonds	887.422	847.422
	<u>1.425.944</u>	<u>847.422</u>
Voorzieningen		
Voorziening jubilea	42.496	-
	<u>42.496</u>	<u>-</u>
Kortlopende schulden		
Schulden aan leveranciers	642.473	328.557
Belastingen en premies	116.827	-
Vooruitontvangen subsidie	1.093.145	1.168.908
Overige schulden	239.239	51.720
Overlopende passiva	281.957	21.843
	<u>2.373.641</u>	<u>1.571.028</u>
Totaal passiva	<u>4.826.734</u>	<u>2.903.590</u>

*) De Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem is per 1 januari 2009 met haar activiteiten gestart. In dit geval is derhalve de beginbalans per 1 januari 2009 opgenomen

Exploitatierkening 2009

	2009	2009 Begroting	2008
BATEN			
Directe opbrengsten	1.424.294	897.000	1.596.000
Indirecte opbrengsten	<u>31.741</u>	<u>33.000</u>	<u>64.459</u>
Totale opbrengsten	1.456.035	930.000	1.660.459
Subsidie gemeente Haarlem			
Exploatiebijdrage	2.337.816	2.338.017	3.300.000
Bijdrage huur en onderhoud	381.670	-	-
Overige bijdragen	<u>267.907</u>	<u>42.983</u>	<u>-</u>
	2.987.393	2.381.000	3.300.000
Overige inkomsten	921.606	50.000	90.000
Totale baten	5.365.034	3.361.000	5.050.459
LASTEN			
Salarislasten en inhuur	2.085.399	1.937.000	1.803.036
Afschrijvingen	134.554	98.000	329.615
Huisvestingskosten	607.225	136.000	254.398
Aankopen	212.044	99.000	102.712
Collectiefunctie	90.731	94.000	103.132
Publiciteit	169.653	116.000	119.169
Tijdelijke presentatie/tentoonstellingen	571.126	455.000	1.392.360
Algemene kosten	397.753	431.000	946.037
Totale lasten	4.268.485	3.366.000	5.050.459
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	1.096.549	5.000-	-
Saldo rentebaten/-lasten	26.486	19.000	-
Saldo bijzondere baten en lasten	45.000-	-	-
Mutatie aankoopfondsen	<u>578.522-</u>	<u>19.000-</u>	<u>-</u>
Exploitatieresultaat	<u>499.513</u>	<u>5.000-</u>	<u>-</u>
Resultaatbestemming			
Toegevoegd aan bestemmingsreserve			
Frans Hals	150.000	-	-
Toegevoegd aan egaliseringsreserve			
afschrijvingen	239.798	86.000-	-
Toevoeging aan algemene reserve,			
deel overname boekwaarde gemeente	103.010	86.000	-
Idem, resultaat	<u>6.705</u>	<u>5.000-</u>	<u>-</u>
	<u>499.513</u>	<u>5.000-</u>	<u>-</u>

Kortlopende schulden

Schulden aan leveranciers	31-12-2009	1-1-2009
Crediteuren	<u>642.473</u>	<u>328.557</u>
	<u>642.473</u>	<u>328.557</u>

In de post crediteuren zit ondermeer de over 2009 nog verschuldigde huur voor ruim € 284.000,-. Conform de afspraak met de gemeente zal verrekening plaatsvinden nadat de huursubsidie is vastgesteld en betaald.

Verder zit in de post een bedrag van € 136.000,- wegens nog met de gemeente Haarlem af te rekenen posten over 2008 en 2009. Omtrent deze post is inmiddels overeenstemming bereikt met de gemeente zodat de afwikkeling binnenkort kan plaatsvinden.

Belastingen en premies sociale verzekeringen	31-12-2009	1-1-2009
Loonheffing	94.870	-
Pensioenpremie	<u>21.957</u>	-
	<u>116.827</u>	-

Voorultontvangen subsidie	31-12-2009	1-1-2009
Subsidie gemeente Haarlem	<u>1.093.145</u>	<u>1.168.908</u>
	<u>1.093.145</u>	<u>1.168.908</u>

Op basis van de afspraken wordt jaarlijks op 1 november al een voorschot op de subsidie van het volgende jaar verstrekt. Dit bedrag komt ten gunste van 2010 en is als nog te besteden subsidie opgenomen.

Overige schulden	31-12-2009	1-1-2009
Reservering vakantiegeld	62.892	51.720
Reservering BankGiro Loterij	43.407	-
Reservering onderhoudskosten	113.709	-
Rente aankoopfonds	<u>19.231</u>	-
	<u>239.239</u>	<u>51.720</u>

In principe wordt de rente over het aankoopfonds toegevoegd aan dit fonds. In afwachting van de toestemming van de gemeente is de over 2009 ontvangen rente als schuld opgenomen.

Overlopende passiva	31-12-2009	1-1-2009
Nog te betalen accountantskosten	12.000	-
Nog te betalen energiekosten	45.000	-
Nog te betalen detacheringkosten	44.454	-
Nog te betalen verbouwkosten	73.236	-
Nog te betalen afkoopsom	45.022	-
Overige overlopende passiva	<u>62.245</u>	<u>21.843</u>
	<u>281.957</u>	<u>21.843</u>

Niet uit de balans blijvende activa en verplichtingen

Voor het onderhoud van het kassasysteem is een contract afgesloten met de firma de Haan. Dit contract loopt nog tot 31 december 2010. De verplichting voor dat jaar bedraagt nog € 3.640,-.

Het onderhoud van het beveiligingssysteem geschiedt door ADT. Dit contract loopt tot 31 december 2010. De verplichting voor dat jaar bedraagt € 41.900,-.

Het multifunctionele kopieerapparaat wordt gehuurd van Oce. Dit contract loopt tot 1 november 2013 en kent een jaarlijkse huur van € 3.960,- met 5.000 vrije afdrucken per maand.

Bepaalde medewerkers van de Stichting kunnen onder strikte voorwaarden een beroep doen op de gemeentelijke FPU-regeling. De hieruit voortvloeiende kosten worden gedeclareerd bij de gemeente Haarlem

Toelichting op de Jaarrekening 2009

BATEN

	2009	2009 Begroting	2008
Directe opbrengsten			
Entreegelden	738.364	423.000	400.000
Opbrengsten uit verkopen	200.720	134.000	74.000
Directe sponsoring	485.210	340.000	1.122.000
	<u>1.424.294</u>	<u>897.000</u>	<u>1.596.000</u>

Entreegelden

In 2009 hebben 104.272 het Frans Hals Museum bezocht. Voor de Hallen Haarlem bedroeg dit aantal 26.800. In totaal komt het aantal op 131.072 tegen een raming van 101.500.

In 2009 is de opbrengst eenmalig positief beïnvloed door een afrekening van de stichting museumjaarkaart over 2008 van € 75.000,-.

Tevens werd in 2009 bij een tweetal tentoonstellingen en opslag op de entreprijs geheven, dit mede ter financiering van de relatief hoge kosten van die tentoonstelling. De extra opbrengst van deze opslag in 2009 bedroeg ruim € 150.000,-.

Opbrengsten uit verkopen

Deze opbrengsten hebben betrekking op de verkoop van catalogi, kaarten e.d. De inkoopkosten bedroegen in 2009 € 68.034,-. De marge voor 2009 komt hierdoor uit op € 132.686,-.

	2009	2009 Begroting	2008
Directe sponsoring			
Bijdrage BankGiro Loterij	156.593	-	-
Frans Hals Stichting	175.000	-	-
Stichting Zabawas	15.000	-	-
Mondriaan Stichting	29.600	-	-
Stichting Kees Verweij	30.000	-	-
ABN/AMRO	10.000	-	-
Overige bijdragen	69.017	340.000	1.122.000
	<u>485.210</u>	<u>340.000</u>	<u>1.122.000</u>

	2009	2009 Begroting	2008
Indirecte opbrengsten			
Huuropbrengsten	15.955	17.000	15.874
Overige opbrengsten	15.786	16.000	48.585
	<u>31.741</u>	<u>33.000</u>	<u>64.459</u>

	2009	2009 Begroting	2008
Subsidie gemeente Haarlem			
Onderdeel exploitatiebijdrage	2.337.816	2.338.017	3.300.000
Onderdeel huren	381.670	-	-
Onderdeel premie	15.483	15.483	-
Onderdeel projecten	45.500	27.500	-
Onderdeel museumcafé	150.000	-	-
Onderdeel asbest	56.924	-	-
	<u>2.987.393</u>	<u>2.381.000</u>	<u>3.300.000</u>

De jaarlijkse bijdrage onderdeel huren bestaat uit een bijdrage in kosten van de huur van het Groot Heiligland en de Grote Markt en een bijdrage in kosten van het huurdersonderhoud van beide gebouwen.

Het onderdeel projecten heeft betrekking op een bijdrage in de kosten van "toptentoonstellingen" en het wegwerken van de achterstand in de registratie van de kunstwerken.

	2009	2009 Begroting	2008
Overige inkomsten			
Vrienden, bijdrage museumcafé	90.000	-	-
Legaat J.P. de Man	538.522	-	-
Vrienden aankoop van Laer	40.000	-	-
Kunsthalle München	203.058	-	-
Overige bijdragen	50.026	50.000	90.000
	<u>921.606</u>	<u>50.000</u>	<u>90.000</u>

LASTEN

Salarislasten en inhuur	2009		
	2009	Begroting	2008
Lonen en salarissen	1.849.021	1.747.000	1.660.314
Inhuur derden en uitzendkrachten	210.274	168.000	134.192
Overige personeelskosten	26.104	22.000	8.530
	<u>2.085.399</u>	<u>1.937.000</u>	<u>1.803.036</u>

De posten inhuur derden en lonen en salarissen dienen gezamenlijk te worden bekeken. Een tweetal personeelsleden is niet in dienst genomen, maar ingehuurd vanuit de gemeente. De overschrijding op de personeelskosten kan worden toegeschreven aan een uitbreiding van uren in het kader van de restauratie. Deze extra kosten ad € 30.000,- worden gedekt uit de bijdrage van de BankGiroLoterij.

Afschrijvingen	2009		
	2009	Begroting	2008
Bedrijfsinstallaties	81.334	75.000	329.615
Overige inventaris	23.752	23.000	-
Automatisering	4.821	-	-
Kantoorapparatuur	10.843	-	-
Verbouwingen	13.804	-	-
	<u>134.554</u>	<u>98.000</u>	<u>329.615</u>

De posten bedrijfsinstallaties en overige inventaris hebben betrekking op de van de gemeente Haarlem overgenomen investeringen. De afschrijving op deze investeringen is in 2009 verhoogd omdat de afschrijvingstermijn is herzien
De overige investeringen zijn eigen investeringen. De kosten van de verbouwing zijn voor een deel gedekt uit ontvangen bijdragen.

Huisvestingskosten	2009		
	2009	Begroting	2008
Huur Groot Helligland	159.720	PM	113.524
Huur Grote Markt	79.656	PM	-
Overige huren	15.171	15.000	49.762
Asbestverwijdering	56.925	-	-
Onderhoudskosten	48.162	PM	22.922
Niet bestede onderhoudsgelden	98.709	PM	-
Kosten herinrichting	12.106	-	-
Energiekosten	92.026	91.000	68.190
Overige kosten	44.750	30.000	-
	<u>607.225</u>	<u>136.000</u>	<u>254.398</u>

Ten behoeve van de huur van beide gebouwen zijn inmiddels huurcontracten afgesloten met de gemeente Haarlem.

De kosten van asbestverwijdering hebben betrekking op de schoonmaak van kunstwerken en de kosten van opslag van deze werken. De kosten worden vergoed door de gemeente Haarlem.

Een direct gevolg van de verzelfstandiging is dat de onderhoudskosten worden gesplitst in kosten voor de eigenaar en die voor de huurder. De noodzakelijke kosten zijn voor een periode van 40 jaar in beeld gebracht. Spreiding van de kosten vindt plaats via een onderhoudsvoorziening. De huidige dotatie is hierop gebaseerd. De uiteindelijke subsidie dient nog door de gemeente Haarlem te worden vastgesteld. De nu opgenomen dotatie is gebaseerd op voorlopige informatie.

De kosten van de herinrichting hebben betrekking op de historische opstelling. Deze extra kosten worden gedekt uit de bijdrage van de BankGiro Loterij.

In de post overige kosten zitten ondermeer de kosten van de restauratie van de klok in de toren van het museum. De kosten hiervan bedragen € 12.000,- en worden gedekt middels een bijdrage van de sponsors.

Aankopen

Diverse aankopen	2009		
	2009	Begroting	2008
	212.044	99.000	102.712
	<u>212.044</u>	<u>99.000</u>	<u>102.712</u>

Mede door de sponsorbijdrage van de BankGiro Loterij en de Mondriaanstichting kon in 2009 meer worden uitgegeven dan begroot.

Collectiefunctie	2009		
	2009	Begroting	2008
Onderhoud collectie	47.041	19.000	25.918
Verzekering collectie	28.841	65.000	53.405
Transportkosten collectie	10.280	5.000	16.858
Bibliotheek	4.569	5.000	6.951
	<u>90.731</u>	<u>94.000</u>	<u>103.132</u>

Het onderhoud van de collectie is in 2009 geïntensiveerd. Ook hier is een verband met de sponsorbijdrage van de BankGiroLoterij.

Publiciteit	2009		
	2009	Begroting	2008
Publieksbegeleiding	18.206	21.000	17.389
PR/Marketing	41.813	41.000	42.579
Evenementen	4.550	10.000	4.733
Website Frans Hals Museum	16.128	-	-
Website De Hallen Haarlem	17.309	-	-
Wandelingen door de collectie	2.355	-	-
Opening De Hallen Haarlem	8.218	8.000	12.572
Drukkosten De Hallen Haarlem	27.278	20.000	22.990
PR De Hallen Haarlem	33.796	16.000	18.906
	<u>169.653</u>	<u>116.000</u>	<u>119.169</u>

In 2009 is er extra geïnvesteerd in de opzet van nieuwe websites. De kosten van deze vernieuwing zijn gedekt uit in 2009 ontvangen extra Inkomsten. Ook de extra kosten voor de Hallen zijn in 2009 gedekt door een sponsorbijdrage.

Tijdelijke presentatie/tentoonstellingen

In 2009 hebben de volgende tentoonstellingen plaatsgevonden:

Tentoonstellingen 2008	2009		
	2009	Begroting	2008
Kremer	143.994	146.000	411.621
Gouden Eeuw	179.162	-	-
Bloemen	3.509	3.000	-
Dirk Skreber	1.031	-	-
Foyer	863	11.000	-
Paviljoen	706	2.000	-
Kabinet	2.435	3.500	-
Guido van de Werve	8.924	7.000	-
Slater Bradley	13.288	8.000	-
Groots en meeslepend	84.226	80.000	-
The knight's Tour	10.604	12.000	-
Lunar Distance	57.230	80.000	-
Josh Smith	3.146	10.000	-
Stad als podium	5.000	5.000	-
Nieuwer aanwinsten	2.506	2.000	-
Diversen	8.990	30.500	-
Kees Verweij	30.543	-	-
Judith Leijster	14.969	55.000	-
	<u>571.126</u>	<u>455.000</u>	<u>1.392.360</u>

Het in de begroting opgenomen budget heeft betrekking op het aandeel van de Stichting in de kosten van de tentoonstellingen. De werkelijke uitgaven liggen beduidend hoger en worden gedekt met bijdragen van sponsors of extra bijdragen in de entreprijzen. Daarnaast worden de kosten vanaf 2009 verantwoord op basis van de looptijd van de tentoonstelling en niet meer op basis van de aanvang. Voor 2009 betekende dit een eenmalig voordeel van ruim € 50.000,-. De opgenomen kosten voor Kees Verweij hebben betrekking op een elders georganiseerde tentoonstelling en zijn gedekt door een bijdrage van de Stichting Kees Verweij. De extra inkomsten voor de tentoonstellingen bedroegen in 2009 ruim € 583.000,-, waarmee de kosten derhalve ruimschoots gedekt zijn.

Algemene kosten

	2009	2009 Begroting	2008
Automatisering/telefoon	74.430	73.000	56.234
Beveiliging	82.183	72.000	-
Koffievoorziening	6.910	5.000	11.684
Gebouwbeheer	49.924	51.000	-
Winkel en beeldbank	68.034	103.000	121.090
Bedrijfskleding/kantoor	44.290	39.000	-
Ontspanning personeel	4.514	4.000	-
ARBO-unie	7.347	11.000	2.011
Kantoorbenodigdheden	8.650	5.000	6.497
WA-verzekering personeel	4.597	7.000	-
Aansprakelijkheidsverzekering RvT	1.386	3.000	-
Kosten accountant	12.000	12.000	-
Meubilair en inventaris	20.950	10.000	24.303
Representatie	6.566	11.000	-
Onderhoud softwarecontracten	-	15.000	-
Gemeentelijke kosten	-	-	724.218
Overige kosten	5.972	10.000	-
	<u>397.753</u>	<u>431.000</u>	<u>946.037</u>

Door de verzelfstandiging is een deel van de algemene kosten vanuit het gemeentelijk budget toegevoegd.

Een deel van de posten is derhalve nieuw en konden niet op basis van historische informatie worden onderbouwd. Vanaf 2010 heeft er een nieuwe verdeling en verdere verfijning plaatsgevonden van de begroting.

Besteding BankGiro Loterij gelden 2009**Uitgaven****Extra personele inzet restauraties**

* Schilderijen boerengenre	11.210
* De verovering van Damiate	6.040
* De profeet Elisa wijst de geschenken van Naaman af	4.920
* Banket met manschappen van de Cluveniersdoeler en doop van Christus in de Jordaan	<u>30.260</u>
	52.430

Aankopen

* Sex is sentimental (Erik van Lieshout)	25.000
* Film Nummer Twaalf (Guido van de Werve)	33.150
* Tentacle Thoughts (Navid Nuur)	9.000
* Me as Mapplethorpe (Gillian Wearing)	<u>22.563</u>
	89.713

Presentatie van de eigen collectie

* Herinrichting historische presentatie	12.100
* Wandelingen door de collectie	<u>2.350</u>
	14.450

Totale uitgaven 2009**156.593**

In totaal is in 2009 € 200.000,- van de BankGiro Loterij ontvangen. De niet bestede gelden ad € 43.407,- zijn op de balans als schuld opgenomen en zullen in 2010 met name worden aangewend ter dekking van de al gestarte restauraties

Aan het bestuur van Stichting Frans Hals Museum | de Hallen Haarlem

ACCOUNTANTSVERKLARING

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2009, zoals opgenomen op pagina 10 tot en met 20 van het door ons gewaarmerkte financieel jaarverslag van

Stichting Frans Hals Museum | de Hallen Haarlem te Haarlem

bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de exploitatierekening over 2009 met de toelichting gecontroleerd. Op de jaarrekening 2008 is geen zelfstandige accountantscontrole toegepast. Derhalve zijn de in de exploitatierekening ter vergelijking opgenomen bedragen niet gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het exploitatieresultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en exploitatieresultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

RSM Niehe Lancée

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en exploitatieresultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Frans Hals | de Hallen Haarlem per 31 december 2009 en van het exploitatieresultaat over 2009 in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2009 voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de bepalingen zoals opgenomen in de Algemene Subsidieverordening van de gemeente Haarlem.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Verder melden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Haarlem, 29 april 2010

RSM Niehe Lancée Accountants N.V.

R.A. Kleine RV CRAd
Registeraccountant

FRANS HALS MUSEUM | DE HALLEN HAARLEM

JAARVERSLAG 2009

INHOUD

1.	Algemeen	p. 3
1.1	Bericht van de Raad van Toezicht	
1.2	Terugblik op 2009	
2.	Tentoonstellingen	p. 6
2.1	Frans Hals Museum	
2.2	De Hallen Haarlem	
2.3	Publicaties	
3.	Collectie	p. 19
3.1	Aankopen	
3.2	Schenkeningen	
3.3	Bruiklenen	
3.4	Registratie en inventarisatie	
3.5	Restauraties	
3.6	Activiteiten depot	
4.	Publiekszaken	p. 24
4.1	Algemeen	
4.2	Educatie: Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem	
4.3	Rondleidingen en publieksbegeleiding Frans Hals Museum	
4.4	Publieksactiviteiten Frans Hals Museum	
4.5	Publieksactiviteiten De Hallen Haarlem	
4.6	Halszaken	
4.7	Stagiaires/vrijwilligers/tijdelijk medewerkers	
4.8	Bezoekcijfers	
5.	Personeel en Organisatie	p. 30
5.1	Organisatie	
5.2	Personeelsleden	
5.3	Raad van Toezicht	
5.4	Raad van Advies	
6.	Vereniging van Vrienden	p. 33
7.	Financieel verslag	p. 34
7.1	Externe geldstromen	
7.2	Rekening 2009	

1. ALGEMEEN

1.1 Bericht van de Raad van Toezicht

De verzelfstandiging van het Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem door de Gemeente Haarlem per 1 januari 2009 is een belangrijk moment in de geschiedenis van deze instellingen. Deze krijgen meer armslag, meer vrijheid van handelen en initiatief, en een breder perspectief. Onder meer wordt daardoor ook de aantrekkingskracht voor schenkers, sponsors en innovatieve samenwerkingsverbanden vergroot. Dit ten faveure van een voorspoedige ontwikkeling van beide instellingen, alsmede ten faveure van de kunstlievende Gemeente Haarlem. Want het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem vormen zeer interessante bezoeken centra voor binnen- en buitenlandse kunstliefhebbers en toeristen, en zijn als zodanig van grote betekenis voor Haarlem. De Raad van Toezicht stelt het, naast zijn andere taken, zeer op prijs deze ontwikkelingskansen mede te mogen bevorderen.

Het eerste jaar sinds de verzelfstandiging is in diverse opzichten goed en veelbelovend verlopen: succesvolle tentoonstellingen, vele bezoekers, een nieuw élan voor een zeer gemotiveerde organisatie en haar medewerkers, een nieuw museumcafé en – *last but not least* – de aanzet van nieuw beleid, met name met betrekking tot werving van meer middelen voor groei en expansie. Elders in dit verslag blijkt een en ander. Ook in financieel opzicht verliep het eerste jaar bevredigend. Die lijn moet de komende jaren consistent worden doorgetrokken, want de financiële positie en het weerstandsvermogen zijn nog onvoldoende en moeten in de nabije toekomst verstevigd worden. Het beleid van de directie is daarop duidelijk gericht.

De Raad van Toezicht is in het afgelopen jaar nauw betrokken geweest bij de gang van zaken en de toekomstplannen. In onze vergaderingen en bilaterale contacten met de directie en staf kwamen frequent onderwerpen aan de orde als de nadere uitwerking van diverse overeenkomsten met de Gemeente Haarlem, het te voeren beleid in de nieuwe opzet, de kwaliteit en bestendigheid van de organisatie, budget en financiële verslaglegging, het tentoonstellingsprogramma en het te ontwikkelen sponsorbeleid.

Er was sprake van een opbouwend overleg in een goede en open sfeer. Met de Gemeente Haarlem en de wethouder van Kunst & Cultuur, die zich constructief en belangstellend opstellen jegens onze activiteiten, werd ook – met de verzelfstandigingsovereenkomst als uitgangspunt – de samenwerking gedurende het eerste jaar geëvalueerd. De uitkomst was positief.

In de bestuurssamenstelling van de Raad van Toezicht kwamen enige wijzigingen. Marjan Oudeman moest zich helaas terugtrekken vanwege drukke werkzaamheden elders. Wij danken haar voor haar inbreng gedurende deze startperiode. Het verheugt ons dat wij in de aanvang van 2010 twee personen bereid hebben gevonden tot de Raad van Toezicht toe te treden, te weten Marieke Bax, met een brede ervaring op internationaal financieel en juridisch gebied, en Therese van Schie, met een grote internationale ervaring op het terrein van marketing en cultureel management. Van grote betekenis is ook dat in het verslagjaar een Raad van Advies is opgericht, met vertegenwoordigers uit de kunstwereld, het bedrijfsleven en de politiek. De eerste twee bijeenkomsten waren inspirerend vanwege oorspronkelijke ideeën en gedachten, en het zijn van een kritisch klankbord. Elders in dit verslag is de samenstelling gepubliceerd.

De verzelfstandiging heeft met name voor de directie en de medewerkers veel extra werk opgeleverd naast het normale en drukke werkprogramma met succesvolle exposities. Zeker niet onvermeld mag blijven dat de Raad van Toezicht zijn waardering uitspreekt voor alles wat in dit bijzondere jaar tot stand is gebracht en zijn dank laat blijken voor de inzet en de prestaties van alle medewerkers.

Joep Brentjens
voorzitter Raad van Toezicht

1.2 Terugblik op 2009

Zoals alle voorafgaande jaren was ook 2009 wederom een bijzonder enerverend jaar.

Verzelfstandiging

Op 1 januari 2009 is het museum verzelfstandigd, waarmee het museum van een gemeentelijke tak van dienst is overgegaan in een zelfstandige stichting. Het museum werkt op basis van het Raad van Toezicht model, overeenkomstig Cultural Governance. De directie is belast met het bestuur van de Stichting, de Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken.

In de praktijk betekent dit dat het museum weliswaar volledig gesubsidieerd wordt door de gemeente, maar op grotere afstand van het gemeentebestuur is komen te staan. Het museum krijgt een maximale zelfstandigheid en verantwoordelijkheid voor de invulling en uitvoering van het museale beleid en de inzet van de beschikbare middelen. Het personeel heeft in deze constructie zijn ambtenarenstatus verloren en is in dienst gekomen van de Stichting; de gemeentelijke CAO is gehandhaafd gebleven. Terugkijkend op het afgelopen jaar kunnen we zeer tevreden zijn. Het overleg met de Raad van Toezicht, die zeer betrokken en gemotiveerd is, verloopt bijzonder goed; de grip op het financiële beheer en de algehele bedrijfsvoering is aanzienlijk verbeterd; de relatie met de gemeente is goed gestructureerd; en het museum is als zelfstandig instituut ook aantrekkelijker gebleken voor sponsors.

Begunstigde van de BankGiro Loterij

Met ingang van 2009 is het museum toegetreden tot de kring van begunstigen van de BankGiro Loterij en zullen we € 1.000.000 voor een periode van vijf jaar ontvangen ten behoeve van restauraties, aankopen en presentatie van de eigen collectie.

Dankzij de bijdrage van de BankGiro Loterij kunnen we een serieuze inhaalslag maken in de restauratie van een aantal belangrijke schilderijen: Mireille te Marvelde, Liesbeth Abraham en Herman van Putten werken aan het grote paneel *Banket met manschappen van de Cluveniersdoelen* van Cornelis van Haarlem en aan *De zondvloed* van Jan Nagel, van wie maar 4 schilderijen bekend zijn. Jessica Roeders heeft *De tabakskroeg*, voorheen toegeschreven aan Adriaen Brouwer, gerestaureerd.

Abbie Vandivere is begonnen aan het imposante zeestuk *De verovering van Damiate* van Cornelis van Wieringen, terwijl Susanne Stangier het schilderij *De profeet Elisa wijst de geschenken van Naäman af* van Pieter de Grebber behandelt.

Collectie

Op collectiegebied kan men met recht spreken van een opwindend jaar.

De collectie oude kunst werd verrijkt met enkele belangrijke langdurige bruiklenen van particulieren: *De Zondvloed* (1595) van Jan Nagel en *Jongen en meisje* (1648) van Johannes Hals (3^e zoon van Frans Hals).

Een bijzonder aankoop hedendaagse kunst was de film *Nummer Twaalf* van Guido van der Werve, die we hebben kunnen verwerven dankzij een bijdrage van € 23.000 uit het legaat van Pierre Janssen.

De claims tot teruggave van de schilderijen *Jupiter en Antiope* (1612) van Hendrick Goltzius en *Vrolijk gezelschap in tuin* (1620) van Dirck Hals door de restitutiecommissie werden gehonoreerd.

Niet gehonoreerd werden de claims op het *Portret van Willem van Warmond* (1640) van Frans Hals, *Boerengezelschap voor herberg* *De Kroon* (1630) van Jan Miense Molenaer, *Drinkende boeren bij een herberg* van Adriaan van Ostade en *Grote Markt te Haarlem* (1695) van Gerrit Berckheijde.

Vrienden

De Vereniging van Vrienden van Vrienden van het Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem, met meer dan 1700 leden een van de grootste in Nederland, is van wezenlijk belang voor het museum. In 2009 heeft het museum veel steun van de Vrienden mogen krijgen. Het museum is de vereniging zeer erkentelijk voor de genereuze bijdrage van € 100.000 aan de renovatie van het museumcafé en de lezingenzaal. Naast financiële ondersteuning leggen behalve het bestuur, verschillende commissies een

enorme inzet aan de dag om het museum te ondersteunen en te promoten: de winkelcommissie runt met veel toewijding zes dagen per week de museumwinkel, daarbij bijgestaan door talloze vrijwilligers uit de vereniging; de redactiecommissie draagt er mede zorg voor dat *Halszaken* driemaal per jaar verschijnt; de soireecommissie verzorgt de jaarlijkse Soiree; de activiteitencommissie organiseert aantrekkelijke excursies en uitstapjes voor de leden; de PR commissie promoot het museum o.a. middels het jaarlijkse Hallenbal; en de Bloemendames, fleuren ieder jaar het museum met prachtige boeketten en bloemarrangementen op.

Depot

Van de bouw van een *nieuw* depot is definitief afgezien, omdat het in verband met de voortwoekerende kredietcrisis op dit moment een te risicovolle onderneming is. Als alternatief wordt nu serieus de mogelijkheid onderzocht om een depot van 1.500 m² te huren in een nieuw te bouwen kunstopslag, waarvan de opleveringsdatum voorjaar 2011 is.

Asbest

De asbestsanering is dit jaar voortvarend aangepakt met de reiniging van de kunstwerken die op de Zuidzolder waren opgeslagen.

Museumcafé

Op 9 oktober is het vernieuwde museumcafé annex lezingenzaal, naar ontwerp van Maurice Mentjens, officieel geopend. De verbouwing van het museumcafé en de lezingenzaal kon gerealiseerd worden dankzij een bijdrage van € 150.000 van de gemeente Haarlem en € 100.000 van de Vereniging van Vrienden.

Schenking drs. J-P. de Man

Eind december werd het museum aangenaam verrast door een schenking van € 538.521 uit het legaat van drs, J-P de Man, bij leven apotheker in Bussum. Met het geld van deze schenking zullen te zijner tijd kunstaankopen worden gedaan.

Karel Schampers
directeur

2. TENTOONSTELLINGEN

2.1 Frans Hals Museum

11 oktober 2008 t/m 1 februari 2009

De Gouden Eeuw begint in Haarlem

Met deze grote tentoonstelling, die het gehele museumgebouw besloeg, wilde het museum zichtbaar maken dat de schilderkunst juist in de stad Haarlem revolutionaire ontwikkelingen heeft doorgemaakt. Aan het eind van de 16^e eeuw ontstond er een snelle economische groei die grote welvaart bracht, ook voor de middenklasse. Veel vroeger dan in andere steden leidde dit tot een totaal ander soort koperspubliek en andere opdrachtgevers.

Kwamen de opdrachten tot het begin van de 17^e eeuw voornamelijk uit de kring van kerk, overheid en adel, waarbij het accent lag op imposante stukken met Bijbelse, mythologische en allegorische voorstellingen, na 1620 boetten deze veelal stichtelijke voorstellingen snel aan populariteit in. De nieuwe elite van welgestelde burgers en kooplieden had het niet zo op deze ‘moeilijke’ kunst. Hun voorkeur ging uit naar onderwerpen die uit hun directe leefwereld afkomstig waren en die voor iedereen herkenbaar en begrijpelijk waren. Ze waren geïnteresseerd in het afwisselende landschap in de omgeving van Haarlem, in stadsgezichten waarop bekende gebouwen en kerken te zien waren, in portretten waarop ze trots voor de schilder poseren, in pronkstillevens waarmee zij blij konden geven van hun toegenomen welvaart, in genrevoorstellingen van vrolijke buitenpartijen en vermakelijke dorpstaferelen. In ca. 20 jaar tijd was een totale verandering van genres in de schilderkunst te zien. Artistiek gesproken is Haarlem dan ook de bakermat van de Gouden Eeuw.

Onder de ruim 130 schilderijen in *De Gouden Eeuw begint in Haarlem* bevonden zich vele topstukken uit belangrijke museumcollecties en particuliere verzamelingen, waaronder werken van Salomon van Ruysdael, Jacob van Ruisdael, Pieter Saenredam, Gerrit Berckheyde, Jan Steen en Pieter Claesz. De naamgever van het museum, Frans Hals, was vertegenwoordigd met 20 schilderijen, waaronder ‘De vrolijke drinker’ uit het Rijksmuseum, de vermaarde ‘Jongeman met schedel’ uit de National Gallery in Londen en het late werk ‘Man met slappe hoed’ uit Schloss Wilhelmshöhe in Kassel.

De tentoonstelling werd georganiseerd in samenwerking met de Kunsthalle der Hypo-Kulturstiftung in München, waar ze van 13 februari tot en met 7 juni 2009 te zien was.

5 februari t/m 14 juni (verlengd t/m 21 juni) - Foyerpresentatie

Meesterwerken voor iedereen. Reproductieprenten naar 17de-eeuwse schilderijen

Soms groeit een expositie uit een vondst. Tijdens een recente herinventarisatie van een deel van de museumcollectie stuitte Anneke Wouters, medewerkster van de restauratieafdeling, op een stapel fraaie oude prenten die in geen tijden het daglicht hadden gezien: reproducties naar meesterwerken uit de Gouden Eeuw. De kwaliteit van de platen rechtvaardigde een presentatie daarvan. Teylers Museum werd bereid gevonden om uit zijn rijke prentencollectie nog een aantal prachtplaten toe te voegen. Zo ontstond een zeer gevarieerde tentoonstelling met prenten uit de 17de tot en met de vroege 20ste eeuw, naar Gouden Eeuw-meesters als Rembrandt, Vermeer, Jan Steen, Jacob van Ruisdael en Peter Paul Rubens.

14 februari t/m 14 juni 2009 (verlengd t/m 21 juni)
Rembrandt, een jongensdroom. De collectie Kremer

Echt belangrijke verzamelaars van oude kunst zijn schaars in Nederland. Het vergt veel kennis, ruime financiële middelen en nog meer geduld om een goede collectie aan te leggen. Bovendien treden vooraanstaande verzamelaars zelden in de openbaarheid.

George en Ilone Kremer zijn in dit opzicht een uitzondering. Ze hebben er bewust voor gekozen om met hun verzameling naar buiten te treden. Niet alleen omdat ze trots zijn op hun collectie 17de-eeuwse Hollandse en Vlaamse meesters, maar ook omdat ze hun enthousiasme voor kunst en het plezier van het verzamelen op het publiek willen overdragen.

Dat George en Ilone Kremer die hun passie niet voor zichzelf willen houden, blijkt niet alleen uit het feit dat zij werken in langdurig bruikleen hebben gegeven aan verschillende Nederlandse musea, waaronder het Frans Hals Museum en het Mauritshuis, maar ook uit hun bereidheid om de collectie van ruim 50 werken in haar volle omvang te tonen in het Frans Hals Museum.

Onder grote belangstelling vond de opening van de tentoonstelling plaats in de Doopsgezinde Kerk, in de Frankestraat. De openingstoespraak werd gehouden door dr. Simon Levie, oud-hoofddirecteur van het Rijksmuseum. De opening zelf werd verricht door minister Ronald Plasterk, van OCW, die zich een groot bewonderaar had getoond van het schilderij van Michael Sweerts uit de collectie Kremer. Behalve werk van Sweerts, omvat de collectie werken van Rembrandt, Frans Hals, Isack van Ostade, Ferdinand Bol, Adriaen Brouwer, Hendrick ter Brugghen, Adriaen Coorte, Gerrit Dou, Meindert Hobbema, Pieter de Hooch, Philips Koninck, Judith Leyster, en vele anderen.

Op dinsdagochtend 16 juni werd de 50.000^e bezoeker door George en Ilone Kremer in de bloemetjes gezet. Mevrouw Michelle de Rooij uit Tilburg was de gelukkige.

De tentoonstelling werd georganiseerd in samenwerking met het Wallraf-Richartz Museum in Keulen (11 juli – 5 oktober 2008) en de Gemäldegalerie Alte Meister - Schloss Wilhelmshöhe in Kassel (24 oktober 2008 – 25 januari 2009).

9 april t/m 5 mei 2009
Voorjaarsboeketten in het Frans Hals Museum

De presentatie werd opgeluisterd door de bijzonder vormgegeven vazen van glaskunstenaar Bernard Heesen.

Heesen werkte aanvankelijk voor de grondlegger van de Nederlandse glaskunst, Andries Copier, en voerde werk uit voor zijn vader Willem Heesen. In 1996 kwam het moment dat hij de leiding over het glasatelier De Oude Horn overnam van zijn vader. Sindsdien werkt hij aan een eigen oeuvre dat zich onderscheidt door een

uitbundige vormgeving en een humoristische ondertoon.

Net als in de voorgaande jaren werden de boeketten samengesteld en dagelijks verzorgd door vrijwilligers van de Vereniging van Vrienden van het Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem.

19 december 2009 t/m 9 mei 2010

Judith Leyster. De eerste vrouw die meesterschilder werd

Judith Leyster (1609 – 1660) is de bekendste vrouwelijke schilder uit de Nederlandse Gouden Eeuw. Terwijl veel vrouwelijke kunstenaars zich toelegden op de precieze, natuurgetrouwe weergave van bloemen en insecten, waagde zij zich aan ambitieuze figuurstukken. Ze ging de concurrentie aan met Frans Hals en koos deels voor vergelijkbare onderwerpen: portretten, maar ook spelende kinderen, dansende muzikanten en een drinkende komediant. Daarnaast experimenteerde ze met vernieuwende lichteffecten in suggestieve, nachtelijke scènes. In 1633 werd ze ‘meesterschilder’, voor zover bekend als eerste vrouw in de Westerse wereld. Ze kreeg daarmee het recht een eigen werkplaats te openen en leerlingen aan te nemen.

Ter ere van haar 400-ste geboortedag organiseerden de National Gallery of Art in Washington en het Frans Hals Museum te Haarlem een kleine focustentoonstelling. Centraal staat Leysters meesterlijke *Zelfportret* (c. 1632-33), waarin ze zich met verve presenteert als portrettist én schilder van vrolijke gezelschappen. Samen met tien andere topstukken van haar hand laat de tentoonstelling de ambitie en het talent zien van deze uitzonderlijke schilder.

De schilderijen zijn behalve uit de eigen collectie, afkomstig uit museale en privé-collecties uit Europa en de Verenigde Staten.

De tentoonstelling werd op 19 december geopend in de Nieuwe Kerk te Haarlem door Margriet de Moor, schrijfster.

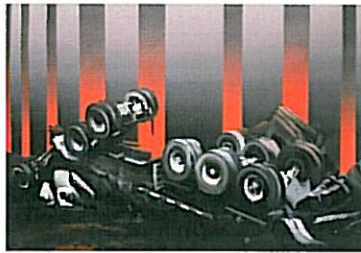

2.2 De Hallen Haarlem

6 december 2008 t/m 1 maart 2009

Dirk Skreber, Martha Colburn, Juergen Teller, De Zingende Zaag, Wytse van Keulen

DIRK SKREBER
- KILLER WHEELS -

Zonder titel (upside down boy you tum me 1.0), 2007. Olieverf op doek, 130 x 200 cm. Courtesy Gallery Luis Campaña, Berlin

It Rocks Us So Hard Ho Ho Ho 1.0, 2002. Olieverf op doek, 160 x 280 cm. Courtesy Galerie Luis Campaña, Berlijn

Killer Wheels 2.0, 2007. Olieverf op bedrukt vinyl, 120 x 180 cm. Privécollectie.

Dit was de eerste Nederlandse solotentoonstelling van de Duitse kunstenaar Dirk Skreber (Lübeck, 1961). Skreber brak internationaal door in de jaren '90 met figuratieve schilderijen van een door rampspoed getroffen wereld: overstroomde gebieden, wegzakkende huizen, op hol geslagen treinlocomotieven.

De tentoonstelling van Dirk Skreber in de Vleeshal bestond uit tien werken uit de afgelopen jaren waarin autocrashes en rondvliegende autowielen centraal staan. De kunstenaar is gefascineerd door de ambiguïteit van dergelijke geweldserupties: ze zijn afschrikwekkend, maar bezitten tegelijkertijd een pervers soort aantrekkingskracht. Skrebers schilderijen zijn hyperdynamisch en vol expliciet geweld, maar ook van een adembenemende schoonheid. J.G. Ballard's beroemde roman *Crash* (verfilmd door David Cronenberg), die de monumentale gewelddadigheid van auto-ongelukken aan fysieke opwindning koppelt, wordt in deze voorstellingen nadrukkelijk in herinnering gebracht.

MARTHA COLBURN
- STAGES OF ALARM -

Solotentoonstelling van de Amerikaanse kunstenaar/filmmaker Martha Colburn (1971, Pennsylvania). Colburn begon halverwege de jaren '90 met het manipuleren van oude 8mm-films, en heeft inmiddels een uniek oeuvre opgebouwd van animatiefilms die zij met traditionele, handmatige animatietechnieken heeft geproduceerd.

In de tentoonstelling stond de recente Colburn-aankoop van het museum centraal: *Myth Labs* uit 2008. Deze 7 minuten durende 16mm-film combineert handgemaakte figuren, historische illustraties en tijdschriftknipsels tot een hedendaagse parabel over de gekte van de Westerse samenleving in het algemeen en die van de VS in het bijzonder. Colburns verhaal over wapens, synthetische drugs, Jezus en religieuze fundamentalisten levert donkerhumoristische kritiek op de bekrompenheid en xenofobie die de keerzijde vormen van de American Dream.

De Hallen toonde behalve *Myth Labs* nog twee andere recente films van Colburn, *Meet Me In Wichita* en *Triumph of the Wild*, alsmede de zogenaamde animatiesheets.

JUERGEN TELLER —TELLER—

Dit was de tweede solotentoonstelling in De Hallen van de invloedrijke Duitse fotograaf Juergen Teller (1964, Erlangen). De in Londen woonachtige fotograaf staat bekend om zijn onconventionele en uitdagende foto's. Zijn werk wordt regelmatig gepubliceerd in internationale tijdschriften als i-D, Purple en W Magazine. Hij

maakt campagnes voor modehuizen en ontwerpers als Marc Jacobs, Yves Saint Laurent en Vivienne Westwood.

Tellers werk in boeken, tijdschriften of tentoonstellingen wordt gekenmerkt door zijn weigering onderscheid te maken tussen de commerciële modefotografie en zijn autobiografisch getinte vrije werk. In 2003 vond in De Hallen de tentoonstelling 'Märchenstüberl' plaats, een grote reeks privé-foto's die ingaat op de wortels en overleveringen van hem en zijn familie. Voor zijn tweede tentoonstelling in De Hallen, getiteld 'Teller', presenteerde hij onder meer een fotoserie van het Braziliaanse model Raquel Zimmerman in zijn ouderlijk huis in Duitsland. Hij fotografeerde haar in onnatuurlijke poses, veelal omringd door zijn moeder en zijn oom. Haar schoonheid contrasteert scherp met het kitscherige interieur. Het geheel wekt een gevoel van onderdrukking en claustrofobie op, maar straalt tegelijkertijd een magische en etherische sfeer uit.

Schoonheid en verval domineren ook andere onderdelen van deze tentoonstelling, waaronder foto's van dode honden in India en van het jonge model Lily Cole in het dorre landschap van het Griekse eiland Hydra. Het contrast tussen extreme ontakeling en het besef van schoonheid komt via Tellers lens onrustbarend dichtbij.

DE ZINGENDE ZAAG POEZIE IS MEER DAN EEN REGEN INKT OP PAPIER

Deze tentoonstelling, georganiseerd ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van *De zingende Zaag* (1989-2009), liet alle tot nu toe verschenen uitgaven van deze in Haarlem gevestigde uitgeverij zien. De 36 *Zingende Zaag* uitgaven worden gekenmerkt door een gedurfde vormgeving. Elke *Zingende Zaag* is een kunstwerk op zich, er is geen vast stramien. Voor elke uitgave wordt een specifiek thema of associatieve invalshoek bepaald.

Met *De Zingende Zaag* brengt dichter en bedenker George Moormann (1958, Haarlem) zijn opvatting in praktijk dat poëzie meer is dan een regel inkt op papier. Aan *De Zingende Zaag* werkte de afgelopen jaren niet alleen een keur aan bekende Nederlandstalige dichters mee, maar ook ontwerpers en beeldende kunstenaars.

WYTSKE VAN KEULEN WE WOULD COME TO DOUBT EVERYTHING, AND ALMOST EVERYONE WOULD COME TO DOUBT

Naar aanleiding van de gelijknamige publicatie had de fotografe Wytske van Keulen (1982, Bergen op Zoom) in het Paviljoen van De Hallen een installatie samengesteld.

We would come to doubt everything... is een documentair fotoproject over Juan (Jan), een Brabantse tandarts die dertig jaar geleden huis en haard verliet voor een nieuw bestaan in het afgelegen bergdorpje San Sebastian de Garanbandal in Spanje. Juan De la Torre leeft als een kluizenaar en wijdt zich aan 'levensstudie' aan de hand van boeken over religie, alternatieve filosofieën, geschiedvervalsing en complottheorieën. Van Keulen legde zowel het ruige, romantische berglandschap rondom Garabandal vast, als Juans dagelijkse omgeving.

Op 18 januari hield fotograaf, schrijver en publicist Nickel van Duijvenboden aan de hand van foto's uit het boek van Wytse van Keulen een lezing, waarin hij op basis van de beelden een fictieve geschiedenis construeert. Aansluitend beantwoordde Wytse van Keulen vragen uit het publiek.

14 maart t/m 1 juni

Guido van der Werve, Slater Bradley, Gerard Fieret, Lucas Hirsch

GUIDO VAN DER WERVE MINOR PIECES

Nummer vier, 2005
I don't want to get involved in this
I don't want to be part of this
Talk me out of it
35 mm film, 11'49 minuten

Nummer zes, 2006
Steinway grand piano
Wake me up to go to sleep
And all the colors of the rainbow
35 mm film, 17'09 minuten

Nummer twaalf, 2009
Variations on a theme
The king's gambit accepted,
the number of stars in the sky
and why a piano can't be tuned

Solotentoonstelling van de jonge, maar reeds internationaal gelauwerde Nederlandse kunstenaar Guido van der Werve (1977, Papendrecht).

In deze tentoonstelling staat Van der Werves nieuwste, meest ambitieuze film centraal: *Nummer twaalf* (2009). Deze film draait om drie onoplosbare 'oneindigheidsvraagstukken' die in drie scènes worden behandeld: het Koningsgambiet (een riskante opening in het schaakspel), het stemmen van een piano, en het tellen van de sterren aan de hemel. De kunstenaar filmde deze scènes op spectaculaire locaties: de legendarische Marshall Chess Club in New York, de actieve vulkaan Mount St. Helens in noordwest Amerika en de San Andreas breuklijn in Californië.

Waar in zijn eerdere films klassieke muziek een min of meer zelfstandige rol speelt, heeft de kunstenaar voor *Nummer twaalf* de muziek op een inventieve manier in het werk geïntegreerd. Op basis van een zelfverzonnen vertaling van schaaknotatie naar notenschrift bouwde Van der Werve een unieke schaakpiano. Het is een schaakbord met eronder een pianomechaniek, waardoor de 64 velden van het speelbord ook fungeren als pianotoetsen. Zo worden tijdens een partijtje schaak de zetten vanzelf noten, waarmee vervolgens een compositie wordt gevormd. De schaakpartij tussen Van der Werve en een grootmeester, die als een rode draad door de film loopt, produceert zo letterlijk de filmmuziek.

Naast *Nummer twaalf*, inclusief de schaakpiano, werden uit de collectie van het museum *Nummer vier* (2005) en *Nummer zes* (2006) getoond, twee films die wat betreft vorm (lange shots, trage camerabewegingen) en onderwerp (muziek) sterk verwant zijn aan *Nummer twaalf*. Van der Werves werk kan worden opgevat als een aanklacht tegen het gevoelloze rationalisme van de (post)moderne tijd. De kunstenaar lijkt op zoek naar manieren om de wereld te 'hertoveren'; om kleine, persoonlijke wonderen te laten plaatsvinden die een kortstondige ontsnapping aan de sleur van alledag mogelijk maken en ons vol verbazing de wereld opnieuw laten aanschouwen.

Tijdens de opening op 14 maart vond van 17.00 tot 18.00 uur een mini-schaaktoernooi plaats, waarbij schaakgrootmeesters gebruik maakten van de door de kunstenaar zelf gebouwde schaakpiano.

SLATER BRADLEY

NOTHING CHANGES HOW IT
USED TO BE

Perfect Empathy (Sara 10), 2008
Goudstift op gelatine zilverdruk
101,6 x 68,6 cm.
Courtesy of Team Gallery, New York

My conclusion/My necessity, 2006
Single channel video met geluid, 6'35 minuten
Courtesy of Team Gallery, New York

Nieuw werk van de Amerikaanse kunstenaar Slater Bradley (1975, San Francisco) in combinatie met enkele oudere videowerken. Sleutelwerk in deze solotentoonstelling was Bradley's *Doppelganger Trilogy* (2001-2004), een monumentaal videodrieluik over drie gevallen helden uit de popcultuur: Ian Curtis, Michael Jackson en Kurt Cobain. De rollen worden in deze video's vertolkt door Bradley's dubbelganger Benjamin Brock, met wie de kunstenaar sinds 1999 intensief samenwerkt. Met het inzetten van zijn dubbelganger heeft Bradley een manier gevonden om zijn beschouwing van de (pop)iconenverering een autobiografisch tintje te geven, en tegelijkertijd toch afstand te bewaren. Voor de video's uit de *Doppelganger Trilogy*, die elk een live optreden van Curtis, Cobain en Jackson nabootsen, heeft de kunstenaar de specifieke vorm en esthetiek gezocht die men met de respectievelijke muzikanten associeert: Ian Curtis in grauw pre-MTV video, Kurt Cobain in een quasi live-opname van een fanwebsite, en Michael Jackson in en uit elkaar vallende Super8-film.

Naast *Doppelganger Trilogy* werd een aantal recentere video- en fotowerken getoond, waarin het idee van verlangen en aanbidding verder wordt uitgewerkt.

GERARD FIERET

VROUWENPORTRETTEN

Zonder titel, circa 1965 - '75
Gelatine zilverdruk
Collectie Gemeentemuseum Den Haag

Zonder titel, circa 1965 - '75
Gelatine zilverdruk
Collectie Gemeentemuseum Den Haag

Zonder titel, circa 1965 - '75
Gelatine zilverdruk
Collectie Gemeentemuseum Den Haag

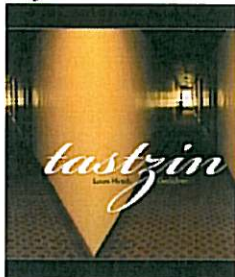
Het werk van de onlangs overleden fotograaf Gerard Fieret (Den Haag, 1924 – 2009) is een inspiratiebron voor een toenemend aantal jonge kunstenaars en fotografen, vanwege zijn compromisloze en experimentele benadering van de realiteit en zijn speelse omgang met het klassieke thema van het vrouwelijk naakt. Eén van die jonge kunstenaars is Slater Bradley. Deze tentoonstelling bracht een twintigtal vrouwenportretten van Fieret uit de collectie van het Gemeentemuseum Den Haag bij elkaar. De selectie toont zijn directe omgang met zijn onderwerpen en wordt gekenmerkt door een lichtvoetige, terloopse erotiek.

Fieret fotografeerde tussen 1965 en 1975 met een ongekeerde gretigheid: er zijn duizenden afdrucken bewaard gebleven. Vanwege zijn onorthodoxe afdrukmethodes en suboptimale conservering zijn veel foto's vuil en beschadigd geraakt, hetgeen in veel gevallen de authenticiteit van zijn rauwe voorstellingen alleen maar benadrukt. Een 'echte Fieret' is normaal gesproken te herkennen aan zijn handtekening en copyrightstempel, die hij prominent op de voorkant van de foto aanbrengt.

LUCAS HIRSCH

TASTZIN

Ter gelegenheid van het verschijnen van *tastzin*, de tweede dichtbundel van de Haarlemse dichter Lucas Hirsch (Hilversum, 1975) bij De Arbeiderspers, werd een tentoonstelling van zijn inspiratiebronnen, de zogenaamde 'poëtica' georganiseerd: een associatieve matrix van teksten, objecten en video's die op verschillende niveaus hebben bijgedragen aan zijn poëzie.

Na zijn studie richtte Lucas Hirsch in 2003 het Amsterdamse Dichtcollectief *De Residentie* op, een collectief dat poëzie niet alleen gedrukt, maar ook live wilde presenteren. Zijn debuutbundel *familie gebiedt* verscheen in 2006 bij De Arbeiderspers. Hierin beschrijft hij voornamelijk de donkere kanten van familierelaties. Hirsch publiceerde onder meer in de literaire tijdschriften *De Revisor* en *Deus Ex Machina*. Als oprichter van de Haarlemse *Kleine Revolutie Producties* organiseert Lucas Hirsch poëzieavonden, waarbij vaak samenspel is van poëzie met muziek.

13 juni t/m 30 augustus: De Hallen Zomerserie

GROOTS EN MEESLEPEND

SUBLIEME LANDSCHAPPEN
UIT DE NEDERLANDSE ROMANTIEK

Wijnand Nuyen

Schipbreuk op een rotsachtige kust, ca 1837
Olieverf op doek, 154 x 206 cm
Rijksmuseum, Amsterdam

Cornelis Lieste

Wterval in het dal van Chiavenna, ca 1840
Olieverf op doek, 78 x 61 cm
Stiftung B.C. Koekkoek - Haus, Kleef

Johannes Tavenraat

Het onweer, 1843
Olieverf op paneel, 31 x 39,8 cm
Rijksmuseum, Amsterdam

De romantische natuur in De Hallen

Kolossale bergen, spetterende watervallen, dramatische schipbreuken, maanverlichte landschappen, spectaculaire vergezichten en dreigende donkere wolken zetten de toon in deze tentoonstelling. Imposante en verheven landschappen die niet alleen een mateloze bewondering en een groot respect voor de natuur oproepen, maar die in hun overweldigende, bijna huiveringwekkende verschijningsvorm ook eerbied en ontzag inboezemen. Kunst waar de deur voor Utopische natuurbeleving en gesublimeerd gevoel wijd wordt opengezet. Alle vijf zalen waren gevuld met ruim 150 olieverfschilderijen, tekeningen, aquarellen en schetsboeken van meesters als Barend Koekkoek, Johannes Tavenraat, Andreas Schelfhout, Wijnand Nuyen en Jacob Abels.

De romantische mentaliteit is ook in de hedendaagse kunst weer volop aanwezig. De Hallen Haarlem toont daar regelmatig voorbeelden van, zoals de recente exposities rond Uwe Henneken, Guido van der Werve en Slater Bradley. De tentoonstelling 'Groots en meeslepend' geeft een beeld van de historische achtergrond van die romantische mentaliteit.

Bruiklenen voor deze tentoonstelling kwamen van particuliere collecties en musea uit binnen- en buitenland, waaronder de Collectie Rademakers, Stiftung B.C. Koekoek - Haus in Kleef, en het Rijksmuseum.

Romantische Landschappen fietsroute

Het publiek kon zich niet alleen verliezen in de schilderijen: het museum had ook in samenwerking met Staatsbosbeheer een fietsroute samengesteld langs bijzondere plekken die door romantische landschapschilders zijn vastgelegd. Aan de hand van deze routekaart konden romantische landschappen in en rondom Haarlem bezocht worden.

12 september t/m 29 november

The Knight's Tour & Lunar Distance

THE KNIGHT'S TOUR

Actuele sculptuur in De Hallen Haarlem

David Jablonowski
Grabskulptur, 2008
Diverse materialen, 200 x 250 x 90 cm
Rabo Kunstcollectie, A'dam

The Knight's Tour was een internationale groepstentoonstelling waarin werk van zes kunstenaars getoond werd: Nina Canell (S), Roger Hiorns (UK), David Jablonowski (D), Christina Mackie (UK), Navid Nuur (NL) en Jennifer Tee (NL). Roger Hiorns was één van de vier genomineerden voor de prestigieuze Turner Prize. Nina Canell won dit jaar de Bâloise Art Prize tijdens Art Basel. De meeste werken in *The Knight's Tour* gaan een directe relatie aan met de architectuur van de tentoonstellingsruimte. De Vleeshal, die met zijn zuilen, ornamenten en gewelfde plafond een nadrukkelijk sculpturale aanwezigheid bezit, was het decor voor werken die veelal speciaal voor deze tentoonstelling waren gemaakt.

Voor alle deelnemende kunstenaars is het materiaalgebruik veelzeggend: ze zijn geïnteresseerd in 'beladen' materialen (waardevolle, zoals edelstenen; organische, zoals hersenen; of juist heel 'arme' materialen zoals afvalhout) om betekenis te scheppen die de formele verschijning van de kunstwerken overstijgt.

LUNAR DISTANCE

Internationale groepstentoonstelling in het kader van Young Curators-werkbeurs

Waar de kunstenaars in *The Knight's Tour* op zoek gaan naar uitdrukkingen voor het ongrijpbare en ondefinieerbare, brengt *Lunar Distance* juist meer rationele kunstenaarsvisies bij elkaar.

In 2009 was het veertig jaar geleden dat de allereerste maanlanding plaatsvond. *Lunar Distance* verwijst naar deze gebeurtenis. De maanlanding markeert een belangrijk keerpunt in de geschiedenis; het is het begin van een nieuwe wereld waarin technologie alomtegenwoordig is, maar waarin tegelijkertijd een grote scepsis bestaat met betrekking tot de 'waarheid' van beeld (er zijn nog steeds mensen die geloven dat de maanlanding niet heeft plaatsgevonden). In de tentoonstelling *Lunar Distance* wordt de vraag aan de orde gesteld hoe we de wereld om ons heen kunnen leren doorgronden.

Ten tijde van het Modernisme bestond er nog een geloof in de kracht van kunst om aanspraak te maken op universele waarden. Tegenwoordig lijken steeds meer kunstenaars ervan overtuigd dat de werkelijkheid een constructie is van persoonlijke benaderingen. De kunstenaars in de tentoonstelling

gebruiken op het eerste gezicht benaderingen die doen denken aan wetenschappelijke methoden. Maar uiteindelijk appelleren ze aan algemeen menselijke verlangens: aan ons verlangen naar waarheid, objectiviteit en onpartijdigheid, alsook aan ons verlangen naar morele en politieke onschuld.

Lunar Distance was een internationale groepstentoonstelling met video's, tekeningen, collages, installaties en objecten van Anna Barriball (UK), Jeroen Eisinga (NL), Ceal Floyer (UK), Aurélien Froment (F), Douglas Gordon (UK), Christoph Keller (D), Žilvinas Landzbergas (LT), David Maljkovic (HR) en Charlotte Posenenske (D).

Lunar Distance werd in opdracht van De Hallen Haarlem samengesteld door gastcurator Suzanne Wallinga, die daarvoor een Young Curators-werkbeurs ontving. Met het uitreiken van deze beurs wil het museum een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van talent en wil het een jonge, in Nederland woonachtige tentoonstellingsmaker in de gelegenheid stellen om praktische tentoonstellingservaring op te doen. De werkbeurs is beschikbaar gesteld door de Dr. Marijnis Johannes van Toorn en Louise Scholten Stichting.

12 december 2009 t/m 7 maart 2010

Josh Smith, Recente aanwinsten, Gerrit van Dijk, CobbenhagenHendriksen

JOSH SMITH WHO AM I

Zonder titel, 2008. Mixed media op paneel,
121,9 X 91,4 cm
Courtesy de kunstenaar en
Luhring Augustine, New York

Zonder titel, 2008. Mixed media op paneel
121,9 X 91,4 cm
Courtesy de kunstenaar en
Luhring Augustine, New York

Zonder titel, 2009. Inkt op wand,
152,4 x 121,9 cm
Courtesy de kunstenaar en Luhring
Augustine, New York

Op de eerste Nederlandse solotentoonstelling van de Amerikaanse kunstenaar Josh Smith (1978) waren recente abstracte en figuratieve schilderijen te zien, alsmede een installatie die hij speciaal voor De Hallen Haarlem heeft ingericht.

Josh Smith groeide op in Tennessee, is opgeleid als graficus en was assistent van schilder Christopher Wool. Momenteel woont en werkt hij in New York. Smith geldt met zijn ironische anti-esthetiek als *enfant terrible* van de hedendaagse schilderkunst. Zijn werk is sinds zijn eerste solotentoonstelling in 2003 in verscheidene musea te zien geweest, waaronder MUMOK in Wenen en het MoMA in New York.

Smiths werk appelleert aan de serialiteit van Andy Warhol; hij onderzoekt de reproduceerbaarheid van beelden en maakt uitbundige schilderijen in enorme series. Daarbij maakt hij gebruik van een aantal vaste beeldmotieven. Zijn achtergrond als graficus is duidelijk terug te zien in zijn werk: in zijn collages en schilderijen past hij grafische elementen zoals fragmenten van posters, kranten en ander drukwerk toe.

Speciaal voor deze tentoonstelling heeft Josh Smith een affiche gemaakt, waarmee hij een aparte ruimte helemaal heeft behangen. Het drukken van posters is een terugkerend element in zijn reeds omvangrijke oeuvre.

RECENTE AANWINSTEN

In de Vleeshal werden de aankopen voor de collectie uit de afgelopen twee jaar getoond, waaronder werk van Sven Augustijnen (B), Charles Atlas (US), Iain Forsyth & Jane Pollard (UK), Christian Jankowski (D), Erik van Lieshout (NL), Renzo Martens (NL), Nathaniel Mellors (UK), Dash Snow (US), John Stezaker (UK), Kelley Walker/Erik van Lieshout (US/NL) en Gillian Wearing (UK).

Gillian Wearing, *Me as Arbus*, 2008.

De tentoonstelling toonde audiovisueel werk en fotografie – de twee belangrijkste aandachtspunten in het collectiebeleid sinds 2000. In de collectie van De Hallen Haarlem ligt het accent op actuele, internationale hedendaagse kunst, waarin ‘de mens’ vaak de hoofdrol speelt.

De aankopen van de eerste helft van dit decennium betroffen voornamelijk geëngageerde fotografie, die de vaak gecompliceerde relatie tussen de mens en maatschappij in beeld bracht. De afgelopen jaren is er naast fotografie vooral ook videokunst verworven, waarbij ook aandacht is gekomen voor kunst waarin afstand wordt genomen van de werkelijkheid en de blik naar binnen wordt gericht.

In deze presentatie van recente aanwinsten komen aan de ene kant subjectieve interpretaties van het documentaire genre aan bod, zoals de videowerken *Sex is Sentimental* uit 2009 van Erik van Lieshout (Deurne, 1968) en *Episode 3* uit 2008 van Renzo Martens (Sluiskil, 1973).

Renzo Martens film *Episode 3* stelt op indringende wijze de verhouding van het Westen tot de Derde Wereld aan de kaak. Hij presenteert zichzelf als journalist/documentairemaker, maar tegelijkertijd hanteert hij methodes uit de kunst om de werkelijkheid hardhandig uit zijn verband te rukken. Ook in het werk van Erik van Lieshout wordt de grens tussen documentaire en kunst opgezocht. Zijn video's tonen de kunstenaar in de rol van chaotische *on the road* verslaggever, die maatschappelijke onderwerpen met een mix van humor, brutaliteit en een quasi-naïef exhibitionisme becommentarieert.

Aan de andere kant staan performance en *re-enactment* centraal. In *Walking After Acconci* (2005) en *Walking Over Acconci* (2008) van het kunstenaarsduo Iain Forsyth en Jane Pollard wordt een eerbetoon gebracht aan Vito Acconci's klassieke performance-video *Walk-Over* uit 1973, waarin de kunstenaar door een lange gang ijsbeert, pratend tegen een afwezige ex-geliefde. Voor hun *re-enactment* maakten Iain Forsyth & Jane Pollard gebruik van jongerentaal en de gepolijste vormtaal van hedendaagse videoclip. Zo geven ze een bestaand kunstwerk een nieuwe, eigentijdse betekenis.

In een aantal werken staat de relatie tussen taal en werkelijkheid centraal, zoals in *Johan - François (Afasie)* (2001-2003) van Sven Augustijnen en *The Time Surgeon* (2007) van Nathaniel Mellors. Augustijnen toont twee mannen die aan afasie lijden en die geïnterviewd worden. De ‘fouten’ die Johan en François maken wijzen ons op het belang van taal in onze communicatie, maar zijn tegelijkertijd vaak onbedoeld komisch of poëtisch. Daarentegen manipuleert Nathaniel Mellors in zijn video-installatie taal juist opzettelijk in absurdistische woordspelletjes.

GERRIT VAN DIJK

GERRIT VAN DIJK WAS HERE

VIP Room Luchthaven Jose Marti, Havana, februari 2007

Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, januari 2006

Gerrit van Dijk was hier: toiletserie *Zeek* in De Hallen Haarlem

De Haarlemmer Gerrit van Dijk (1938, Uden), internationaal bekend als animatiefilmer, fotografeert zichzelf al vijf jaar tijdens toiletbezoek op zijn reizen naar locaties in binnen- en buitenland. Een selectie uit deze duizenden foto's is chronologisch geprojecteerd in het Kabinet van De Hallen Haarlem.

In 2005 begint hij op zijn reizen zichzelf te fotograferen tijdens het toiletbezoek. Met een gewone camera en zonder statief fotografeert hij zichzelf met de zelfontspanner. Een wasbak, vensterbank of richel dient soms als ondersteuning. Het beeld is steeds vrijwel hetzelfde: Van Dijk draagt altijd een zwart pak met zwarte hoed, de foto's zijn op de rug genomen. Aan de onderschriften ziet de toeschouwer naar welke plaatsen de animatiefilmer in zijn carrière tijdens de jaren 2005 tot 2010 zoal is afgereisd.

COBBENHAGEN HENDRIKSEN

Cobbenhagen Hendriksen zijn vanaf 2007 ontwerpers van de huisstijl van De Hallen Haarlem. Marijke Cobbenhagen (1978, Amsterdam) en Chantal Hendriksen (1978, Delft) leerden elkaar kennen tijdens hun opleiding en werken sindsdien samen. De identiteit van De Hallen Haarlem is duidelijk herkenbaar dankzij het onderscheidende karakter van hun typografie. Voor elk tentoonstellingsblok maakt bureau Cobbenhagen Hendriksen een nieuw en overkoepelend ontwerp met een nieuw kleurenpalet, waarbinnen de diverse presentaties een eigen letter en kleur krijgen. Hierdoor is elke tentoonstelling een op zichzelf staand geheel. Het inknippen van bestaande letters, die door deze eenvoudige ingreep heel anders ogen, geeft de huisstijl herkenbaarheid en symboliseert de twee poten waarop de identiteit van het museum steunt: de tentoonstellingen en de collectie. Met de huisstijl van De Hallen waren zij finalist in de categorie 'Beste Huisstijl' van de Dutch Design Awards (2008) en genomineerd voor de Nederlandse Huisstijlprijs 2009. In het Paviljoen van het museum werd naar aanleiding van hun nominatie een overzicht getoond van de ontwerpen die zij de afgelopen jaren voor De Hallen Haarlem hebben gemaakt.

Gelijktijdig met de opening van deze tentoonstelling werd de nieuwe website van De Hallen Haarlem gepresenteerd, naar een ontwerp van Cobbenhagen Hendriksen.

2.3 Publicaties

De Gouden Eeuw begint in Haarlem, Frans Hals Museum | NAI Uitgevers, 2008. Tekst Pieter Biesboer; 180 pagina's, vormgeving Bregt Balk.

Rembrandt, een jongensdroom. De collectie Kremer, Fondation Aetas Aurea, Hirmer Verlag München, 2009. Teksten van Peter van der Ploeg, Epcó Runia, Ariane van Suchtelen, Quentin Buvelot, Lea van der Vinde en met bijdragen van Martin Bijl en Margret Klinge; 240 pagina's.

Judith Leyster. De eerste vrouw die meesterschilder werd, Frans Hals Museum, 2009. Tekst Anna Tummers; 31 pagina's, vormgeving Femke Tomberg.

Groots en meeslepend. Sublieme landschappen uit de Nederlandse romantiek, Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem, 2009. Tekst Antoon Erfmeijer; 111 pagina's, vormgeving Willem Morelis.

Jacob Abels, schilder van de nacht, Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem, 2009. Tekst Jef Rademakers; 78 pagina's, vormgeving Willem Morelis.

Lunar Distance/The Knight's Tour, De Hallen Haarlem. 2009. Teksten van Xander Karskens, Suzanne Wallinga, Arie Altena, Nickel van Duijvenboden en Mariska Kriek; resp. 80 en 20 pagina's, vormgeving Koehorst in 't Veld.

Zeek, 2009. Uitgegeven door Gerrit van Dijk. Teksten van Lilian Blom, Bies van Ede, Nuel Gieles en Piet Zwaanswijk. Vormgeving Jacques Overtoom, BNO.

3. COLLECTIE

3.1 Aankopen

Moderne/Hedendaagse Kunst:

fotografie:

- Hans Scholten (1952, Roermond), *Urban Future*, 2003
- Jürgen Teller (1964, Bubenreuth), *Dame Barbara Cartland*, 2000
- Gillian Wearing (1963, Birmingham), *Me As Mapplethorpe*, 2009

audiovisueel:

Erik van Lieshout, *Sex is Sentimental*, 2009

- Sven Augustijnen (1970, Rijmenam), *Johan – François (Afasie)*, 2001/2003
- Iain Forsyth (1973, Manchester) en Jane Pollard (1972, Newcastle), *Walk with Nauman (Re-Performance Corridor)*, 2006
- Erik van Lieshout (1968, Deurne), *Sex is Sentimental*, 2009

- Guido van der Werve (1977, Papendrecht), *Nummer twaalf*, 2009
- Charles Atlas (1949, St. Louis), *Nevada*, 1974

varia:

- George Moormann (1958), *De Zingende Zaag*, 33 edities
- Navid Nuur (1976, Teheran), *Tentacle Thought nr. 4*, 2006/2008, TL-installatie
- Tomo Savic-Gecan (1967, Zagreb), *Untitled*, 2005, concept

glas:

Bernard Heesen, *Thetis vaas groot*, 2009

- Bernard Heesen (1958, Leerdam), *Thetis vaas groot*, 2009
- Bernard Heesen (1958, Leerdam), *Thetis vaas klein*, 2009
- Bernard Heesen (1958, Leerdam), *Encyclopaedisch gewrocht*, 2009

mixed media:

John Stezaker, *Wedding (Film Portrait Collage) II*, 2007

- Luuk Wilmering (1957, Haarlem), *INDEX (Aa t/m 9m)*, 9 collages, 2008
- John Stezaker (1949, Worcester), *Mask LXXVII*, 2007
- John Stezaker (1949, Worcester), *Wedding II*, 2008

3.2 Schenkingen

Oude kunst

- *Notenhouten haardstoeltje* (1600-1650). Schenking van George en Ilone Kremer

Moderne/hedendaagse kunst

- Luuk Wilmering (1957, Haarlem), *It's too late to forget what we've said*, 2003, fotografie.
Schenking van Luuk Wilmering
- Guido van der Werve (1977, Papendrecht), *Partituur van Nummer Elf*, 2009.
Schenking van Guido van der Werve
- Christian Jankowski (1968, Göttingen), *Strip The Auctioneer*, 2009, serie van tien foto's en één voorwerp (stropdas).
Schenking van Jack Bakker
- Mari S. Andriessen (1897-1979, Haarlem), *Portretkop van de pianist Willem Andriessen*, brons.
Schenking van de Stichting Mari Andriessen

3.3 Bruiklenen

Langdurige bruiklenen inkomend:

Oude kunst:

- *Zintuig de smaak* (ca. 1630), Jan Miense Molenaer; Collectie Kremer
- *Zondvloed*, Jan Nagel; particulier
- *Apollo en de muzen*, Bartholomeus Spranger; particulier
- *Twee jongelingen met kan*, Johannes Hals; mevr. E. Hertzberger
- *Cartel d'alcove klok* (ca. 1745); Stichting Boom-Time

Retour langdurige bruiklenen:

Oude kunst:

- *Jupiter en Antiope* (1612), Hendrick Goltzius; Instituut Collectie Nederland
- *Theodorus Schrevelius en zijn gezin* (1625), Pieter Franz de Grebber; Stedelijk Museum Alkmaar
- *Vrolijk gezelschap op terras* (ca. 1620), Dirck Franchoisz Hals; Instituut Collectie Nederland

- *Cartelklok* (ca. 1730-1750); Stichting Boom-Time
- *Aardewerkschotel met afbeelding van Graaf Floris XI* (1654), Gerrit Willemsz Verstraeten; particulier

Moderne kunst:

- *Satellite chifonné* (1957), Asger Jorn; particulier
- *St. Hans* (1951/1953), Asger Jorn; particulier
- *Zonder titel* (1951), Asger Jorn; particulier

Kortdurende uitgaande bruiklenen t.b.v. tentoonstellingen

Oude Kunst

schilderijen 87

overige objecten 1

88

Moderne Kunst

schilderijen 130

audiovisueel 2

132

Totaal oude en moderne kunst 220 objecten

3.4 Registreren en inventariseren

- (Her)inventarisatie en registratie van 99 objecten.
- Schoonmaken, fotograferen en registreren van collectie oude- en moderne schilderkunst en oude meubelen afkomstig uit depot (ca. 650 voorwerpen)
- Invoeren van beeldmateriaal in TMS van 650 voorwerpen.
- Transport van ca. 770 objecten naar extern depot en standplaatsregistratie van deze objecten.
- Transport van 2930 objecten uit de collectie moderne grafiek en moderne tekeningen naar extern depot en standplaatsregistratie van deze objecten.

3.5 Restauraties

Voltooïng uitvoerige conservering en restauratie schilderijen:

- Anoniem (voorheen Adriaen Brouwer) *De tabakskroeg*, os I-43.

Aanvang uitvoerige conservering en restauratie schilderijen:

- Cornelis Cornelisz van Haarlem, *Het banket van het korporeelschap van Jonge Jan Adriaensz van Veen van de Haarlemse St. Joris schutterij*, os I-48.

- Cornelis Claesz van Wieringen, *De verovering van Damiate*, os I-355.
- Karel van Mander, *De aanbidding van de herders*, os 321/ NK 2578.
- Pieter de Grebber, *De profet Elisa wijst de geschenken van Naäman af*, os I-103.

Overige behandelingen (conservering en/of restauratie) schilderijen:

- Diverse kleine behandelingen aan schilderijen i.v.m. transport naar extern depot.
- Jan van Scorel, *Doop van Christus in de Jordaan*, os I-312 i.v.m. tentoonstelling Centraal Museum Utrecht.
- Johannes Verspronck, *Portret van Bloemert*, os 73-334 i.v.m. foyer tentoonstelling.

- Désiré Donny, *Nacht boven het Zwin*, bruikleen van particulier.
- Pieter Fransz. de Grebber, *Theodorus Schrevelius en zijn gezin aan tafel*, bruikleen van Stedelijk Museum Alkmaar, os 99-42 .
- Judith Jansdr Leyster, *Bloemstillevens*, bruikleen van particulier.
- Diverse kleine behandelingen aan lijsten.
- Diverse in- en uitlijstingen t.b.v. tentoonstellingen en bruikleengevers.
- Werkzaamheden t.b.v. tentoonstellingen: *De Gouden Eeuw begint in Haarlem, Rembrandt, een jongensdroom. De collectie Kremer, Groots en meeslepend. Sublieme landschappen uit de Nederlandse romantiek, Lunar Distance*.

Conservering/ restauratie kunstnijverheid:

- Onderhoud klokken: regelen, op slag brengen, olie geven, uitvoeren van kleine reparaties ter plaatse van de betreffende mechanieken van verscheidene klokken.
- Anoniem, 'Bedgordijn', 1650-1670,
- Conditieopname goudleer in zaal 16
- Reconstructie afwerklaag schouw Goudleerzaal.

Preventieve conservering:

- Metingen (en interpretatie) licht en klimaat in FHM en Hallen, ook i.s.m met de firma Geveke (Sigurd Wevers) en Cultureel Erfgoed Noord Holland (Rik Doornberg).
- Plaatsing dataloggers buiten, i.s.m. de firma Catec (Sebastian Ritchie).
- Samenwerking met Edgar Neuhaus van PHYSITEC Building Physics & Systems Consultancy.
- Conditiecontroles van schilderijen op zaal .
- Afstoffen lijsten en schilderijen op zaal.

3.6 Activiteiten depot

Algemeen:

- Asbest verwijderen van kunstwerken uit de depots.
- Alle kunstwerken uit de ladenkasten verhuisd naar het Noord Hollands Archief.

Conditierapporten en documentatie:

- Het opstellen van verscheidene conditierapporten, het schrijven van behandelingsverslagen en het maken van fotodocumentaties t.b.v. bruiklenen en de conditieregistratie van de eigen collectie.
- Inhalen achterstanden administratie en documentatie.
- Rapportage klimaat en licht ten behoeve van verlenging Museumregistratie

Rondleidingen en bezoek aan het restauratieatelier, waaronder:

- Jonathan Gration, i.v.m. onderzoek poppenhuis, beschildering van de kamers.
- Judith Niessen, i.v.m. onderzoek aan de schilderijen van De Meester van Alkmaar.
- Sam Visch, i.v.m. onderzoek Jan de Bray en historisch fotomateriaal.
- Ger van Gerven, i.v.m. onderzoek naar spanningen in hout.
- Bill Wei, i.v.m. natuurwetenschappelijk onderzoek aan hout.
- David de Wit en Caroline Klippel, i.v.m. onderzoek Adriaan Brouwer.
- Sam Segal, i.v.m. onderzoek bloemstillevens Judith Leyster.
- Hessel Miedema, i.v.m. onderzoek en behandeling Cornelis van Haarlem.
- Anne van Grevenstein, i.v.m. onderzoek en behandeling Cornelis van Haarlem.
- Alan Phenix, i.v.m. onderzoek en behandeling Cornelis van Haarlem.

Deelname (onderzoeks)projecten/ werkgroepen:

- Stichting Behoud Moderne Kunst (SBMK), Lid van de stuurgroep, drie vergaderingen per jaar. Werkgroep Videoconservering 'Play Out'.
- Werkgroep museumrestauratoren Collectie Hulp Verlening (CHV), 2 bijeenkomsten.

Cursussen, symposia en lezingen:

- Picture Meeting, 'Vroeg Nederlandse schilderkunst', ICN, Amsterdam.
- Conservering van kunststoffen: dag over Perspex, ICN Amsterdam.
- Netwerkbijeenkomsten over klimaat, Cultureel Erfgoed Noord Holland.
- Symposium 'Van Gogh and Contemporaries', Eu-ARTECH, Van Goghmuseum Amsterdam..
- Panel Paintings Symposium, The Getty Institute, Los Angeles..
- Symposium 'Studying Old Master Paintings-Technology and Practice', National Gallery, Londen.
- Symposium 'Conservation documentation: on-going projects and perspectives' (ICOM), Londen.
- Symposium 'Conservation: Principles, Dilemmas, and Uncomfortable Truths', Royal Academy, Londen.
- Symposium 'Panel Painting', Maastricht.
- Symposium 'Rogier van der Weyden in context', Leuven.

Lezingen/ presentaties:

- Lezing Picture Meeting 'The goldbrocades of Cornelis Engebrechtsz'.
- Poster presentatie 'The History of cradling in the Frans Hals Museum Haarlem', Panel Paintings Symposium, The Getty Institute, Los Angeles, (publicatie volgt).
- Afstudeerpresentatie: 'Een lastig parket', Maastricht.
- Lezing in Maastricht, symposium 'Panel Painting', Maastricht.

Gastmedewerkers en stagiaires:

Pol Bruys

Esther van Duijn

Caroline van der Elst

René Gerritsen

Jean-Albert Glatigny

ICAT textielrestauratie, verscheidene medewerkers

Elizabet Nijhoff Asser

Herman van Putten

Bruno Raida

Jessica Roeders

Melchert Spaander

Susanne Stangier

Abbigail Vandivere

4. PUBLIEKSZAKEN

4.1 Algemeen

Ook in 2009 verzorgde de afdeling Publiekszaken de vertaalslag tussen collectie en publiek. Door productie en redactie van tentoonstellingsteksten, promotiemateriaal, persberichten en educatief materiaal werden bezoekers geïnformeerd over en enthousiast gemaakt voor het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem.

De profilering van het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem vond vooral plaats in het kader van de tijdelijke tentoonstellingen. Het Frans Hals Museum was in 2009 twee keer onderwerp van gesprek in het tv programma *De Wereld Draait Door*: met de tentoonstelling *Rembrandt, een jongensdroom* en *Judith Leyster, de eerste vrouw die meesterschilder werd*. Eerstgenoemde tentoonstelling was nationaal nieuws in het NOS Journaal en het NRC Handelsblad opende op vrijdag 18 december met het 'blompotje' van Judith Leyster op de voorpagina.

Ook online is gewerkt aan (verbeterde) zichtbaarheid: beide websites zijn in de loop van 2009 vernieuwd, zowel in vorm als inhoud. Het overgrote deel hiervan is in 2009 gerealiseerd, in 2010 vindt de vervolmaking plaats.

Voor scholen en individuele bezoekers werden diverse activiteiten en programma's georganiseerd, veelal in het kader van de tijdelijke tentoonstelling *Rembrandt, een jongensdroom*. De permanente presentaties werden waar nodig geactualiseerd.

De nieuwe huisstijl werd langzaam maar zeker steeds zichtbaarder. De door ontwerper Bregt Balk gekozen typografie en kleuren geven het museum een eigentijdse, en tegelijkertijd klassieke uitstraling. Ook het museumcafé onderging een metamorfose: sinds de opening begin december werd het gemoderniseerde café zeer druk bezocht.

4.2 Educatie Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem

Basisonderwijs

In 2009 werden aan het basisonderwijs interactieve rondwandelingen, kijk- en doetochten en kunstkijktours aangeboden. Aan de interactieve rondwandelingen namen 720 leerlingen deel. Aan de Kijk en Doetocht hebben 805 leerlingen deelgenomen. Deze werd voor de periode waarin de tentoonstelling *Rembrandt, een jongensdroom* viel, toegesneden op de schilderijen uit die expositie. De kunstkijktour 'Frans Hals en zo...' is gevolgd door 185 leerlingen uit groep 7 en 8. Deze tour was speciaal ontwikkeld bij de tentoonstelling *De Gouden Eeuw begint in Haarlem*.

Voortgezet onderwijs

610 leerlingen uit het voortgezet onderwijs bezochten het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem en maakten gebruik van een interactieve rondwandeling.

30 leerlingen lieten zich, na afloop van de rondwandeling, fotograferen in schutterskostuums in een tableau vivant geïnspireerd door de *Maaltijd van de officieren van de Cluveniersschutterij* van Frans Hals uit 1627. Dit is een sterk verkorte vorm van de workshop 'Van voetbalfoto tot schuttersstuk' waaraan 160 leerlingen deelnamen. De animo voor deze workshop stijgt, nu de workshop via de website aangeboden wordt.

510 leerlingen meldden zich aan voor een bezoek aan het Frans Hals Museum waarbij zij zelfstandig met opdrachten van school schilderijen bekeken. Hierbij werd ook gebruik gemaakt van de kijkwijzer die het museum op de website plaatste.

Twee scholen, het Haemstede Bargercollege en het Herbert Visser College uit Hoofddorp opteerden voor de workshop 'Schilderij in de lijst gezet', ontwikkeld bij de tentoonstelling *Rembrandt, een jongensdroom*. De heer en mevrouw Kremer waren zo enthousiast over de resultaten van deze workshops dat zij spontaan prijzen uitloofden en deze persoonlijk op de scholen uitreikten.

30 leerlingen namen deel aan de workshop 'Maak je eigen wondere wereld' in De Hallen, gehouden bij de expositie *Lunar Distance*.

Het valt op dat scholen tegenwoordig museumbezoeken voor een heel leerjaar tegelijk organiseren. Meerdere klassen uit hetzelfde leerjaar bezoeken het museum op één dag en kiezen voor de duurdere workshops. Het toegenomen cultuurbudget van de scholen en de invoering van de cultuurkaart, waarmee docenten op school per pc kunnen betalen, speelt hierin een positieve rol. Het museum gaat binnen haar mogelijkheden graag in op deze nieuwe ontwikkeling.

Ook blijkt dat als een en ander goed bevalt, scholen een bezoek aan het museum structureel opnemen in hun jaarplan. Dat geldt voor het Laurens Janszoon Costercollege in Haarlem, maar bijvoorbeeld ook voor het Pieter Zandtcollege uit Kampen dat al jaren voor rondleidingen voor CKV leerlingen het museum bezoekt.

Hoger- en volwassenen onderwijs

17 studenten van de Hogeschool Amsterdam, die een internationale minor Tourism and Culture volgen bezochten het museum voor een rondleiding en een korte inleiding over het museum en de toeristische sector.

54 inburgeringscursisten van het ROC Novacollege bezochten het Frans Hals Museum in januari. In het kader van *De Gouden Eeuw begint in Haarlem* was een speciaal programma voor hen ontwikkeld in nauwe samenwerking met het Novacollege. Dit programma kan op aanvraag herhaald worden.

Cultureel Erfgoed Haarlem

In het kader van het project 'Wie wat bewaart, heeft wat', kwamen 41 groepen kleuters (groep 1 en 2) naar het Frans Hals Museum. 'Wie wat bewaart heeft wat' is een samenwerkingsproject van Haarlemse erfgoedinstellingen (het Archeologisch Museum Haarlem, het Dolhuys, het Frans Hals Museum, de Grote of St. Bavokerk, het Historisch Museum Haarlem, de Historische Vereniging Haarlem, Noord-Hollands Archief en de Stadsbibliotheek, Teylers Museum), bestemd voor alle leerjaren van de basisschool.

4.3 Rondleidingen en publieksbegeleiding Frans Hals Museum

In 2009 werden voor er door diverse groepen op aanvraag 233 rondleidingen verzorgd door rondleiders van het museum. Bovendien bezochten 190 groepen het museum met een eigen rondleider. In september 2009 werden de tarieven voor rondleidingen in verband met een nieuw betalingssysteem aangepast en verhoogd. Dit had geen nadelig effect op het aantal rondleidingen.

Tentoonstellingen

Bezoekers van de tentoonstelling *Rembrandt een jongensdroom* ontvingen een tentoonstellingsgidsje (Nederlandsen en Engelse versie) waarin elk tentoongesteld werk kort beschreven werd. In het boekje was ook een overzicht van alle evenementen en een plattegrond van het museum opgenomen.

Museumwandelingen

FRANS HALS MUSEUM
MUSEUM
Museumwandeling
Kunst en kunstenaars
uit Vlaanderen

In het najaar van 2009 werden de museumwandelingen geherintroduceerd. In een nieuwe vorm (door Arthur Roeloffzen) verschenen na elkaar 'Kunst en kunstenaars uit Vlaanderen', 'De geschiedenis van het gebouw' en 'Kijken naar muziek'.

FRANS HALS MUSEUM
MUSEUM
Museumwandeling
Kijken naar muziek

4.4 Publieksactiviteiten Frans Hals Museum

Kinderen kijken en maken kunst

In 2009 werd regelmatig de workshop 'Kinderen kijken en maken kunst' voor kinderen van 7 t/m 11

jaar aangeboden, elke keer met een nieuw thema.

Naar aanleiding van de tentoonstelling *Rembrandt, een jongensdroom* werden de volgende thema's aangeboden:

28 februari: topstuk. De kunstverzameling van meneer en mevrouw Kremer bevat veel goede kunstwerken. Echte topstukken. Kies je favoriete topstuk en neem 'm mee naar huis (nou ja, jouw eigen versie dan).

7 maart: kleuren kiezen. Wat zorgt ervoor dat een kunstwerk jou aanspreekt? Vandaag gaan we letten op kleur. We gaan zelf ook uitproberen hoe kleuren invloed hebben op de uitstraling van je schilderij.

14 maart: de diepte in. Hoe kan het dat een plat schilderij soms toch zo diep lijkt te zijn? Alsof je er in weg kunt lopen... Eens kijken of dat ook lukt op je eigen schilderij.

21 maart: wat hoort waar? Een kunstenaar denkt vaak goed na voordat hij iets op het schilderij schildert. "Wat hoort waar?" vraagt hij zich af. Welke beslissing zou jij nemen?

In mei werd ook een serie van 3 workshops aangeboden, maar deze werd helaas geannuleerd wegens gebrek aan deelnemers.

De serie in het najaar had de volgende de thema's:

7 november: Petje af, hoedje op! Op veel schilderijen in het Frans Hals Museum zie je mensen met grote hoeden op. Zaterdag 7 november gaan we zo'n soort hoed eens 'pimpen' (opleuken/versieren). Aan het eind van de middag kun je je ontwerp zo dragen.

14 november: Kleuren maken de man. Valt het je ook op dat op veel van de schilderijen de mensen zwarte kleding dragen en dat de achtergrond vaak donker is? Dat kan wel wat kleurrijker! Op het schilderij dat jij gaat maken mag je lekker veel kleur gebruiken.

21 november: Mister Meetlat. In het museum ga je kijken naar mensen en dieren in landschappen en interieurs. Vervolgens ga je in het atelier zelf tekeningen maken van poppetjes en beestjes. Via foto's gaan we daarvoor een plaatsje zoeken in het schilderij van jouw keuze!

28 november: Lappen voor een ledenpop. Wat dragen de mensen op de schilderijen in het museum? Met behulp van ledenpoppetjes teken je je modellen en steekt ze in nieuwe - oude of moderne? - kleding.

12 december: spikkelschilderijen. Welke kleurencombinaties zie je op schilderijen, en welke vind je het mooist? Met de favoriete combinatie en een bundel krijtjes maak je in het atelier een eigen schilderij.

19 december: Winterwonderland. De typisch Hollandse winterlandschapjes met schaatsende en sleeënde figuren behoren tot de 'gezelligste' schilderijen uit de Gouden Eeuw. Wij gaan op zaterdag in de kerstvakantie ook een winterlandschap schilderen. Om het winterfeest compleet te maken krijg je een beker warme choco.

Vakantie workshops

29 april (meivakantie): workshop 'Maak je eigen droomkussen(sloop)' voor kinderen van 7 tot 13 jaar.

21, 22, en 23 oktober (herfstvakantie) workshop: Groeten uit Haarlem! Deze workshops waren bestemd voor jong en oud.

22 en 23 december (kerstvakantie) waren er workshops 'zelfportret schilderen' in het kader van de tentoonstelling over Judith Leyster, voor kinderen in de leeftijd 6 tot 12 jaar.

Museumweekend: 4 en 5 april 2009 (totaal 1375 bezoekers)

Met een knutseltafel voor kinderen, doorlopend rondleidingen over zowel de tentoonstelling *Rembrandt, een jongensdroom*, als over de vaste opstelling. Bezoekers konden elk uur deelnemen aan ene gratis rondleiding en op zondag vond een concert plaats.

Open Monumentendagen: De Stad als Podium: 12, 13 september (totaal 1108 bezoekers)

Op 13 september vond in het Frans Hals Museum een optreden plaats van de Franse componist en geluidskunstenaar Pierre Bastien.

Dierendag in het Frans Hals Museum

Op dierendag (4 oktober) werden twee gratis rondleidingen gegeven over dieren in het museum, langs honden, apen, paarden, vlinders en vogels op schilderijen en de poes in het poppenhuis.

Tussen Kunst & Kitsch

Op 26 oktober vonden de opnames voor het AVRO programma 'Tussen Kunst & Kitsch' plaats. Ruim 1.000 bezoekers kwamen er hun meegebrachte voorwerpen laten taxeren.

Tweede Kerstdag:

Traditiegetrouw zong het koor *Just Friends* een aantal kerstliederen in de Renaissancezaal. Ook het 18de-eeuwse orgel werd bespeeld. Bijna 500 mensen kwamen luisteren.

Evenementen bij tentoonstellingen:

Rond de tentoonstelling *De Gouden Eeuw begint in Haarlem* werd op 18 januari wederom een Gouden Eeuw middag gehouden. Deze keer vertelden burgemeester Bernt Schneiders, vastgoedondernemer Luigi Prins, literair criticus en schrijver Pieter Steinz, actrice Elisabeth Andersen, hoofdredacteur Uitkrant Amsterdam en romanschrijver Martin Hendriksma en Erik Haverkorn van Rijsewijk, van de stichting Haarlems Bouwplannen, over hun favoriete schilderij. Het ensemble Pétillant, gespecialiseerd in kamermuziek op locatie, speelde muziek uit de Gouden Eeuw.

De AVRO bood de lezers van het blad *Kunst en Klassiek* op 9 januari een lezing van Pieter Biesboer aan, gevolgd door een tentoonstellingsbezoek en een lunch. De middag werd afgesloten met een wandeling door Haarlem o.l.v. een stadsgids. Er bleek zoveel belangstelling voor te bestaan dat het programma 16 januari herhaald werd. In totaal namen er 120 mensen aan deel.

Op 23 januari gaf Gary Schwartz een lezing met het thema: 'De Gouden Eeuw begint in Haarlem?'

Rond de tentoonstelling *Rembrandt, een jongensdroom* organiseerde het museum een uitgebreid programma van evenementen, lezingen en rondleidingen:

Zeer goed bezocht werden de vier dubbellezingen rond het thema 'Verzamelen van oude kunst'.

De eerste lezing, 'De verzamelaar aan het woord', ging op 3 maart van start met collectioneers George Kremer en Paul de Vilder.

Op 7 april ging het over 'De kunsthandel tussen omzet en ethiek' met als sprekers Martine Lambrechtsen van Sotheby's en Eddy Schavemaker, kunsthistoricus bij Noortman Master Paintings.

Op 12 mei 'spraken Frits Duparc, oud directeur van het Mauritshuis, en Taco Dibbits, directeur Collecties van het Rijksmuseum over 'De verzamelaar, vloek of zegen voor het museum?'

In de laatste dubbellezing, op 2 juni met als titel 'De verzamelaar: cultuurbescherming of eigen glorie?', kwamen Gary Schwartz, kunsthistoricus, Rembrandtkenner en een van de bekendste publicisten over Nederlandse kunst, en Renée Steenbergen, zelfstandig adviseur op het gebied van collectievorming, fondsenwerving, schenkingen en mecenaat, aan het woord. De lezingen waren gratis toegankelijk. De lezingencyclus werd financieel ondersteund door de Mondriaan Stichting.

Avondopenstelling

De gratis avondopenstelling op 10 juni tijdens de tentoonstelling *Rembrandt, een jongensdroom* werd goed bezocht (ca. 200 mensen), vooral het 'vragenuurtje' van George en Ilone Kremer in de Renaissancezaal was een succes.

4.5 Publieksactiviteiten De Hallen Haarlem

Winter

Zondag 18 januari, lezing en vraaggesprek - *Wytstke van Keulen: 'We would come to doubt everything. And almost everyone would come to doubt.'*

Na een lezing door schrijver en publicist Nickel van Duijvenboden kon het publiek vragen stellen aan kunstenaar Wytstke van Keulen.

Dinsdag 17 februari, animatieworkshop - *Verbeeld je eigen fantasie*

Speciaal voor jongeren van 12 tot 16 jaar organiseerde De Hallen Haarlem tijdens de voorjaarsvakantie een workshop animatie. Na een kort bezoek aan de tentoonstelling van Martha Colburn gingen de jongeren in groepjes hun eigen ideeën voor een animatiefilmpje uitvoeren. Door te tekenen, knippen en plakken maakten ze een eigen fantasievoorstelling, die ze vervolgens beeld voor beeld in beweging brachten. De jongeren maakten tijdens de workshop een filmpje van een paar minuten en konden dit na afloop op YouTube bekijken en delen met anderen.

Voorjaar

Zaterdag 4 april, lezing over *Guido van der Werve*

Kunsthistoricus en -criticus Sacha Bronwasser hield tijdens het Museumweekend een lezing over het werk van Guido van der Werve met de titel 'Over de nietige mens en het grote verlangen'.

Zondag 5 april, fotografieworkshop - *Laat je foto maken als museumstuk*

In het kader van de tentoonstelling Slater Bradley konden bezoekers van 5 tot en met 17 jaar zich in de fotostudio in De Hallen Haarlem laten fotograferen. Het resultaat was een portret in de stijl van Slater Bradley.

Zondag 5 april, rondleiding

Conservator Xander Karskens gaf een rondleiding over de tentoonstellingen Guido van der Werve en Slater Bradley.

Zomer

Maandag 1 juni: *Artist talk met Guido van der Werve*

Op de laatste dag van zijn solotentoonstelling *Minor Pieces* in De Hallen Haarlem vertelde Guido van der Werve over zijn werk en zijn werkwijze.

Maandag 1 juni: *Poëziemiddag in De Hallen met o.a. Lucas Hirsch*

Ter gelegenheid van de afsluiting van de solotentoonstelling *tastzin* traden Lucas Hirsch en de bekende dichters Erik Jan Harmens en Alexis de Roode, en de singer-songwriter Susan Zeegers op.

Najaar

Zaterdag 12 en zondag 13 september: *De Stad Als Podium*

Tijdens dit weekend presenteerde cultureel Haarlem de opening van het nieuwe seizoen. In De Hallen Haarlem waren op zaterdag optredens te zien van Jeroen Vandesande (B) en Knalpot (NL). Op zondag waren er gratis rondleidingen van conservator Xander Karskens en gastconservator Suzanne Wallinga. Voor kinderen was er de collageworkshop 'Maak je eigen wondere wereld'.

Dinsdag 20 en woensdag 21 oktober: *Kinderworkshops*
'Maak je eigen wondere wereld'.

Zaterdag 7 en zondag 8 november: *Kunstlijn weekend*

De Hallen Haarlem bood tijdens het Kunstlijn weekend een speciaal programma in het kader van de groepstentoonstellingen *Lunar Distance* en *The Knight's Tour*. Kinderen konden wederom deelnemen aan de collageworkshop 'Maak je eigen wondere wereld'. Ook was er voor volwassenen een rondleiding door de conservatoren.

Zaterdag 28 november: *Lezing door dr. Burkhard Brunn over leven en werk van zijn overleden echtgenote Charlotte Posenenske*

Tijdens het laatste weekend van *Lunar Distance* vertelde dr. Burkhard Brunn over het leven en werk van zijn overleden echtgenote Charlotte Posenenske. Posenenskes kartonnen objecten 'Vierkantrohre Serie DW', zijn onderdeel van *Lunar Distance* en mogen door het publiek worden verplaatst en tot

verschillende vormen worden gecombineerd. Dr. Brunn lichtte onder meer toe welke idealen ten grondslag lagen aan Posenenskes werk. Daarnaast droeg Nickel van Duijvenboden (fotograaf en publicist) het korte verhaal 'Laatkomers' voor, dat hij schreef als bijdrage voor de tentoonstellings-catalogus.

Winter

De geplande filmworkshop: *ontdek de kracht van montage* bij de tentoonstellingen van Erik van Lieshout en Renzo Martens werd uiteindelijk naar begin 2010 verplaatst.

4.6 Halszaken

In 2009 verschenen volgens schema drie nummers van *Halszaken* - nummers 22, 23 en 24. De tentoonstellingen in De Hallen Haarlem kregen daarin veel aandacht, maar ook de tentoonstelling over Judith Leyster. Daarnaast verschenen interviews met George en Ilone Kremer (in het kader van *Rembrandt, een jongensdroom*), Anna Tummers, conservator oude kunst, Maurice Mentjens, ontwerper van het nieuwe museumcafé, en Anna Brolsma, hoofd afdeling Publiekszaken. Zoals gebruikelijk verscheen in *Halszaken* ook het overzicht van evenementen en publicaties, alsmede de mededelingen van de Vrienden.

4.7 Stagiaires/vrijwilligers/tijdelijke medewerkers

De organisatie hecht grote waarde aan het bieden van stagemogelijkheden voor toekomstige museumprofessionals, ook bij de afdeling Publiekszaken. Diverse stagiaires zijn dan ook in één van beide musea aan de slag geweest.

Olmo Garcia Koel deed van september 2009 tot eind januari 2010 stage vanuit zijn studie Kunst, Cultuur en Amusement. Hij was betrokken bij de organisatie en uitvoering van diverse evenementen, alsook bij de begeleiding van schoolbezoeken; tevens verzorgde hij diverse speurtochten.

Birgit Groothuis bood als vrijwilliger ondersteuning bij het ontwikkelen van de nieuwe website van De Hallen Haarlem. Zij voegde met name content toe aan het archief van de website, dat nog niet compleet was.

4.8 Bezoekcijfers

Het Frans Hals Museum ontving in 2009 104.423 bezoekers, dat is een stijging van ca. 10 % ten opzichte van 2008. Belangrijkste trekkers in 2009 waren de tentoonstellingen *De Gouden Eeuw begint in Haarlem* (2008 – 2009 met 49.777 bezoekers) en *Rembrandt, een jongensdroom. De collectie Kremer* (52.814 bezoekers).

Naar de Hallen Haarlem kwamen 27.015 bezoekers in 2009. Zij kwamen vooral voor de zomertentoonstelling *Groots en meeslepend. Sublieme landschappen uit de Nederlandse Romantiek*, en voor *Lunar Distance* en *The Knight's Tour*. Het aantal ligt lager dan in 2008 (45.307), het jaar waarin de tentoonstelling van Anton Pieck de grote publiekstrekker in de zomer was.

In totaal hebben 131.438 mensen in 2009 een bezoek gebracht aan het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem.

5. PERSONEEL EN ORGANISATIE

5.1 Organisatie

Met ingang van 1 januari 2009 is het museum verzelfstandigd en heeft het een bestuur en een Raad van Toezicht. Het bestuur wordt gevormd door de directie. De Raad van Toezicht bestond in 2009 uit 5 leden. Marjan Oudeman moest haar lidmaatschap wegens drukke werkzaamheden in oktober beëindigen.

Tevens is er een Raad van Advies in het leven geroepen, die als sparringpartner functioneert voor het museum. De halfjaarlijkse bijeenkomsten van de Raad van Advies zijn vooral bedoeld als brainstorm sessies, waarbij het museum input wil krijgen op onderwerpen als marketing, sponsoring, merkstrategie, tentoonstellingsbeleid. Deze Raad bestond in 2009 uit 18 leden.

Per 1 augustus verliet Louis Pirenne, hoofd Publiekszaken, het museum om cultureel aanjager in Amsterdam Noord te worden. Na een uitgebreide sollicitatieprocedure is Anna Brolsma per 1.1.2010 benoemd als zijn opvolgster.

Per 1 mei verliet Claudia Zunnebeld het secretariaat in verband met verhuizing naar Zweden. Zij werd op 15 mei opgevolgd door Judith Harren.

Jubilea

Rita Weijers vierde op 4 november haar 12½ jarig jubileum in gemeentedienst.

Personneelsvertegenwoordiging

Antoon Erfemeijer

Neeltje Köhler

Ellen van Riessen

Personneelsexkursie

Op 11 mei vond de jaarlijkse personeelsexkursie plaats. Eerst werd een bezoek gebracht aan het Rijksmuseum in Amsterdam, waar de groep zich in tweeën splitste. De ene groep ging eerst mee met de *hard hat* tour – een rondleiding door het hoofdgebouw van het Rijksmuseum waar momenteel verbouwd wordt. De andere groep bezocht eerst de Philipsvleugel. Na anderhalf uur wisselden de groepen. Daarna ging het met de rondvaartboot naar het Oostelijk havengebied, waar een wandeling werd gemaakt onder leiding van een gids die uitleg gaf over stadsplanning en architectuur. De dag werd besloten met een gezellig diner in de IJkantine.

5.2 Personeelsleden

Directie

Karel Schampers – *directeur*

Secretariaat

Anneke Bakker – *directiesecretaresse*

Claudia Zunnebeld – *secretariaatsmedewerker* (tot 1 mei 2009)

Judith Harren – *secretariaatsmedewerker* (van 15 mei 2009)

Collecties en presentaties

Anke van der Laan – *hoofd collecties en presentaties*

Conservatoren

Anna Tummers – *conservator oude kunst*

Antoon Erfemeijer – *conservator moderne kunst*

Xander Karskens – *conservator hedendaagse kunst*

Depot

Fred Hoogland – *depotbeheerder*

Personneelszaken

Rob de Jong

Registratie

Joke van Haaren – *registrar collectie*

Susanna Koenig – *registrar tentoonstellingen*

Restauratie

Liesbeth Abraham – *restaurator*

Mireille te Marvelde – *restaurator*

Anneke Wouters – *medewerker conservering*

Publiekszaken

Louis Pirenne – *hoofd publiekszaken* (tot 1 augustus 2009, daarna vacature)

Annelieke van Halen – *medewerker PR & communicatie De Hallen Haarlem*

Monique van Royen – *medewerker PR & communicatie Frans Hals Museum*

Neeltje Köhler – *kunsthistorisch medewerker*

Charlotte Wiethoff – *medewerker onderwijs & CKV*

Financiën

Rob de Nieuwe – *hoofd financiën*

Francien Stiekema - *boekhoudkundig medewerker*

Rita Weijers – *boekhoudkundig medewerker*

Bedrijfsvoering

John Büch – *hoofd bedrijfsvoering*

Cees Grotenhuis – *projectleider*

Bewaking & Informatie

Rien Broertjes – *teamcoördinator*

Sabine Dol – *teamcoördinator*

Ineke Hollink – *teamcoördinator*

Bob Smit – *telefonist*

Hans Bekker – *beveiligingsmedewerker*

Sandy Bersee – *beveiligingsmedewerker*

Boukje de Boer – *beveiligingsmedewerker*

Corrie Bouma – *beveiligingsmedewerker*

Cyril Cavé – *beveiligingsmedewerker*

Gré Dolfing – *beveiligingsmedewerker*

Joop van Gelder – *beveiligingsmedewerker*

Virga van Heiningen – *beveiligingsmedewerker*

Piet Hoogland – *beveiligingsmedewerker*

Thomas van Kesteren – *beveiligingsmedewerker*

Frits de Koeijer – *beveiligingsmedewerker*

Susan Lamas – *beveiligingsmedewerker*

Jaap van Munster – *beveiligingsmedewerker*

Gerard Nijssen – *beveiligingsmedewerker*

Ellen van Riessen – *beveiligingsmedewerker*

Otto Schilling – *beveiligingsmedewerker*

Joop Schrottenboer – *beveiligingsmedewerker*

Monique Wentink – *beveiligingsmedewerker*

Licht en klimaat

Cees Visser – *medewerker licht en klimaat*

Technische Dienst

Frans van Lieshout – *voorman technische dienst*

Bas Quakernaat – *medewerker technische dienst*

Gerard Nijssen – *medewerker technische dienst bij tentoonstellingen*

Thomas van Kesteren – *medewerker technische dienst bij tentoonstelling*

5.3 Raad van Toezicht

Voorzitter

Joep Brentjens

Leden

Hans Marseille

Linda Hovius

Jan Maarten de Jong

Marjan Oudeman (tot oktober 2009)

5.4 Raad van Advies

Voorzitter

Frans Corpeleijn

Leden

Marleen Barth

Cees Boer

Marjolein Bolhuis-Eysvogel

Frits Bolkestein

Hendrik Driessen

Frits Duparc

Joanne Kellermann

Gert-Jan Kramer

Wim van Krimpen

Esther Kwaks

Patrick Mayer

Mireille Mosler

Jef Rademakers

Toon Schipper

Jop Ubbens

Dick Verbeek

Diederik baron van Wassenaer

6. VERENIGING VAN VRIENDEN

De Vereniging van Vrienden van het Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem bestaat sinds 1987 en heeft inmiddels 1724 leden uit Haarlem en omgeving. De Vereniging heeft als primair doel het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem financieel te ondersteunen bij aankopen en restauraties.

Het Bestuur bestaat uit een Dagelijks Bestuur (voorzitter, penningmeester en secretaris) en een Algemeen Bestuur - in 2009 als volgt samengesteld:

Marthy Schipper-Hofman, *voorzitter*
Herman Schoenmaker, *penningmeester*
Claartje. Janssen, *secretaris*; tot 28 maart 2009
Anneke de Vries-Staleman, *secretaris*; vanaf 28 maart 2009
Liesan van Keulen-Kautz, *winkel*
Floor de Bruijn Kops, *redactie Halszaken*
Renée Roebbers-Zürcher, *PR*
Hettie de Mol van Otterloo-Mijs, *activiteiten*
Guusta Köhler-Veldman, *Soiree*

Naast deze commissies die in het Bestuur vertegenwoordigd zijn, dienen de bloemendames vermeld te worden die onder de bezielende leiding van Ietje Marseille, Marthy Schipper, Vibeke Strüben en Ingrid Smit de jaarlijkse bloemenpresentatie verzorgen.

De kascommissie bestond in 2009 uit de volgende leden:

Bart van Loon
Dolf Gransberg
Guus de Gruijter

Vrienden krijgen gratis toegang tot het museum en worden uitgenodigd voor openingen en private views van tentoonstellingen. Tevens ontvangen zij het bulletin *Halszaken* en worden er gratis of met korting activiteiten voor hen georganiseerd.

De Algemene Leden Vergadering werd in 2009 op 28 maart gehouden in de Lezingenzaal van het museum. Hierbij waren ongeveer 50 leden aanwezig. In de vergadering werd een Statutenwijziging voorgesteld, maar het vereiste quorum hiervoor werd niet gehaald. Derhalve werd er op zaterdag 11 april een tweede Algemene Leden Vergadering gehouden met als enig agendapunt de Statutenwijziging en de wijziging van het Huishoudelijk Reglement. In deze vergadering werden de wijzigingen goedgekeurd.

Door de activiteitencommissie van de Vrienden werd een tweetal excursies georganiseerd: op 11 mei naar de collectie en het gebouw van de ING in Amsterdam en op 10 september naar het Provinciehuis in Haarlem. 15 september werden de vrijwilligers van de museumwinkel getraakteerd op een dagje uit naar Katwijk.

Op 22 september organiseerden de PR-cie en activiteitencie het jaarlijkse Hallenbal – een feestelijke bijeenkomst voor de Vrienden in De Hallen Haarlem. Hier kwamen een kleine 100 mensen naar toe. Directeur Karel Schampers en de samenstellers van de tentoonstellingen *The Knight's Tour* en *Lunar Distance*, Xander Karskens en Suzanne Wallinga, gaven rondleidingen.

De jaarlijkse Soiree van de Vrienden werd op woensdag 9 december in het Frans Hals Museum gehouden. Op deze avond waren 285 Vrienden aanwezig. Medewerkers van het museum en leden van de activiteitencommissie verzorgden verhalen op zaal. Ook was er een optreden van het Haarlemse dameskoor 'Malle Babbe' onder leiding van Leny van Schaik.

7. FINANCIEEL VERSLAG

7.1 Externe geldstromen

Voor de tentoonstelling *De Gouden Eeuw begint in Haarlem*

€ 36.000	VSBFonds
€ 27.500	Gemeente Haarlem tentoonstellingsfonds (2008)
€ 25.000	J.C. Ruigrok Stichting
€ 25.000	Stichting Zabawas
€ 20.000	Prins Bernhard Cultuurfonds
€ 10.500	Eben Haezer
€ 10.000	ABN AMRO
€ 5.000	MSD Haarlem
€ 5.000	Fonds De Haas
€ 5.000	Christie's
€ 3.000	M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting
€ 2.000	Kattendijke / Drucker Stichting

Voor de tentoonstelling *Rembrandt, een jongensdroom. De collectie Kremer*

€ 27.500	Gemeente Haarlem tentoonstellingsfonds (2009)
€ 15.000	Mondriaan Stichting
€ 15.000	Stichting Zabawas
€ 5.000	Vereniging van Vrienden
€ 1.000	AON Nederland

Voor de verbouwing van het museumcafé en de lezingenzaal:

€ 100.000	Vereniging van Vrienden
€ 150.000	Gemeente Haarlem

Voor de aankoop van de film van Guido van der Werve

€ 22.100	Mondriaan Stichting (uit het Pierre Janssen legaat)
----------	---

Overig

€ 538.521	Schenking drs. J-P. de Man
€ 200.000	BankGiro Loterij
€ 80.000	Dr. Marijnus Johannes van Tooren en Louise Scholten Stichting t.b.v. jonge curatorenbeurs
€ 60.000	Frans Hals Stichting t.b.v. programmering in De Hallen Haarlem
€ 25.000	Mondriaan Stichting t.b.v. aankopen hedendaagse kunst
€ 8.000	VSBFonds voor educatieprogramma 'Wie wat bewaart, heeft wat'

7.2 Rekening 2009

Balans per 31 december 2009

(in euro's; na verwerking resultaat)

	31 december 2009	1 januari 2009 *)
Materiële vaste activa		
Machines, apparatuur en installaties	815.890	410.604
Overige activa	<u>93.603</u>	<u>117.354</u>
	909.493	527.958
Voorraden		
Voorraad catalogi en museumkaarten	<u>46.069</u>	-
	46.069	-
Vlottende activa		
Vorderingen		
Debiteuren	412.541	2.347.050
Belastingen en premies	103.917	-
Overlopende activa	<u>134.825</u>	<u>23.539</u>
	651.283	2.370.589
Liquide middelen		
Totaal liquide middelen	<u>3.219.889</u>	<u>5.043</u>
	3.219.889	5.043
Totaal activa	<u>4.826.734</u>	<u>2.903.590</u>
Eigen Vermogen		
Algemene reserve	113.915	4.200
Egalisatiereserve afschrijvingen	720.738	480.940
Bestemmingsreserve Frans Hals	<u>150.000</u>	-
	984.653	485.140
Aankoopfondsen		
Fonds de Man	538.522	-
Aankoop- en restauratiefonds	<u>887.422</u>	<u>847.422</u>
	1.425.944	847.422
Voorzieningen		
Voorziening jubilea	<u>42.496</u>	-
	42.496	-
Kortlopende schulden		
Schulden aan leveranciers	642.473	328.557
Belastingen en premies	116.827	-
Vooruitontvangen subsidie	1.093.145	1.168.908
Overige schulden	239.239	51.720
Overlopende passiva	<u>281.957</u>	<u>21.843</u>
	2.373.641	1.571.028
Totaal passiva	<u>4.826.734</u>	<u>2.903.590</u>

*) De Stichting Frans Hals Museum | De Hallen Haarlem is per 1 januari 2009 met haar activiteiten gestart. In dit geval is derhalve de beginbalans per 1 januari 2009 opgenomen.

Exploitatierekening 2009

BATEN	Begroting		
	2009	2009	2008
Directe opbrengsten	1.424.294	897.000	1.596.000
Indirecte opbrengsten	<u>31.741</u>	<u>33.000</u>	<u>64.459</u>
Totale opbrengsten	1.456.035	930.000	1.660.459
Subsidie gemeente Haarlem			
Exploitatiebijdrage	2.337.816	2.338.017	3.300.000
Bijdrage huur en onderhoud	381.670	-	-
Overige bijdragen	<u>267.907</u>	<u>42.983</u>	<u>-</u>
	2.987.393	2.381.000	3.300.000
Overige inkomsten	<u>921.606</u>	<u>50.000</u>	<u>90.000</u>
Totale baten	5.365.034	3.361.000	5.050.459
LASTEN			
Salarislasten en inhuur	2.085.399	1.937.000	1.803.036
Afschrijvingen	134.554	98.000	329.615
Huisvestingskosten	607.225	136.000	254.398
Aankopen	212.044	99.000	102.712
Collectiefunctie	90.731	94.000	103.132
Publiciteit	169.653	116.000	119.169
Tijdelijke presentatie/tentoonstellingen	571.126	455.000	1.392.360
Algemene kosten	<u>397.753</u>	<u>431.000</u>	<u>946.037</u>
Totale lasten	4.268.485	3.366.000	5.050.459
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	1.096.549	5.000-	-
Saldo rentebaten/-lasten	26.486	19.000	-
Saldo bijzondere baten en lasten	45.000-	-	-
Mutatie aankoopfondsen	<u>578.522-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Exploitatieresultaat	<u>499.513</u>	<u>14.000</u>	<u>-</u>
Resultaatbestemming			
Toegevoegd aan bestemmingsreserve			
Frans Hals	150.000	-	-
Toegevoegd aan egaliseringsreserve			
afschrijvingen	239.798	86.000-	-
Toevoeging aan algemene reserve,			
deel overname boekwaarde gemeente	103.010	86.000	
Idem, resultaat	<u>6.705</u>	<u>5.000-</u>	<u>-</u>
	<u>499.513</u>	<u>-5.000</u>	<u>-</u>